

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Växjö universitet
INSTITUTIONEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAP

Sexuellt Handlingsutrymme – Ett Förhandlingsutrymme

Om studenters upplevda sexuella handlingsutrymme
vid Växjö universitets Campus

Kandidatuppsats i socialt arbete och socialpsykologi 2009

Författare:

Frida Ernstsson, Socionomprogrammet, Göteborgs universitet

Theres Wiberg, Socialpsykologi, Växjö universitet

Examinator: Andreas Liljegren, Göteborgs universitet

Handledare: Thom Jonsson, Växjö universitet

Abstract

Titel: Sexuellt Handlingsutrymme – Ett Förhandlingsutrymme. Om studenters upplevda sexuella handlingsutrymme vid Växjö universitets Campus.

Författare: Frida Ernstsson och Theres Wiberg

Nyckelord: Sexualitet, Handlingsutrymme, Studenter, Campus

Studien har en kvalitativ ansats och dess syfte är att studera studenters upplevda sexuella handlingsutrymme vid Växjö universitets Campus, med utgångspunkt i ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Kvalitativa intervjuer med sju studenter vid Växjö universitet, som är boende på universitets Campusområde ligger till grund för en förståelse av det sexuella handlingsutrymmet. Våra forskningsfrågor kretsar kring huruvida det finns ett sexuellt handlingsutrymme specifikt för Campus och vilka möjligheter respektive hinder som inryms. Med hjälp av socialkonstruktionistiskt orienterade teorier vill vi försöka nå en förståelse. Begrepp som normer, makt, maktstrukturer, heteronormativitet, genusordningen, det romantiska kärlekskomplexet, handlingsteori, den plastiska sexualiteten och demokratiseringen av privatlivet behandlas i uppsatsen. Ambitionen är att få människor att reflektera över maktstrukturer och den förgivet tagna diskursen. Vår förhoppning är att studien på längre sikt ska kunna vidga det sexuella handlingsutrymmet, vari fler individer inkluderas. Slutsatserna är att det finns ett specifikt upplevt sexuellt handlingsutrymme på Campus, som kan ses som en egen kultur. Hinder vi fann i detta utrymme var heteronormen samt genusordningen. Empirin kunde visa en pågående upplösning av det romantiska kärlekskomplexet och närvarandet av den plastiska sexualiteten.

Förord

När man beger sig västerut, i riktning från Campusområdet, förbi längor av våningshus fyllda av studentlägenheter ser man snart en tunnel. Det är tunneln efter basket- och fotbollsplanen, när man har tagit sig förbi Tufvanängen, och dessförinnan gått förbi utestället Sivans. Där borta, i periferin, högst upp av Campus kan man välja att gå under trafikleden som tillsammans med sjön Trummen geografiskt ramar in Campus. Vi minns första gången vi läste texten ”Till verkligheten”. Vi skrattade och höll med. Vad fyndigt att spreja detta budskap på den övre kanten av tunneln för att poängtera att efter dess passage så har man lämnat Campus. Den är så klockren. Den beskriver inte bara att det finns en verklighet utanför Campus; den berättar indirekt att Campus är något annat än den där verkligheten utanför. Campuslivet handlar inte bara om att ha nära till universitetslokalerna. Det handlar i stor utsträckning om att interagera med de människor som lever där. Det är en arena för möte; samtal och förhandlingar studenter emellan. Mitt i allt det här lever känslorna; utvecklingen av och reflektionen kring det egna jaget.

*”Det bultar och slår,
det är tiden som går,
det är landet där allting förvandlas,
som vi jagar och far,
efter frågor och svar,
här i tider när allt ska förhandlas.”¹*

Tack till alla er som har gjort den här uppsatsen möjlig. Ett stort tack till er informanter som har delgivit er historia och era upplevelser. Utan er hade den här uppsatsen aldrig blivit gjord. Tack riktas också till vår handledare Thom, bland annat för värdefulla litteraturtips. Ett stort tack även till er som har lånat oss er husnyckel under vårt idoga skrivande.

/ Frida Ernstsson och Theres Wiberg, Göteborg och Växjö 2009

¹ Winnerbäck, (1999).

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Ämnesområdesdiskussion.....	1
1.2 Problemformulering.....	3
1.3 Syfte och frågeställningar.....	3
1.4 Avgränsningar.....	4
1.5 Disposition.....	5
1.6 Begreppslista.....	6
2. Metod.....	10
2.1 Val av metod.....	10
2.2 Urval.....	11
2.3 Genomförande och bearbetning.....	12
2.4 Analys och tolkning.....	13
2.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	15
2.6 Förförståelse och etiska överväganden.....	16
2.7 Metodkritik.....	18
3. Teoretiska perspektiv.....	20
3.1 Sexualitetens historia.....	20
3.2 Godtyckliga normer i vardagsverkligheten.....	21
3.3 Makt.....	23
3.4 Sexualitet i det senmoderna samhället.....	26
3.5 Handlingsutrymme.....	29
4. Tidigare forskning.....	33
4.1 Det sexuella handlingsutrymmet i ett rättighetsperspektiv.....	33
4.2 Strukturella förändringar inom det sexuella handlingsutrymmet.....	35
4.3 Kultur inom Campus.....	37
5. Resultat.....	38
5.1 Beskrivning av informanterna.....	39
5.2 Campus – ett samhälle i miniformat.....	39
5.3 Sexualitetens existens på Campus – hinder och möjligheter.....	40
6. Analys.....	48
7. Slutdiskussion.....	56
8. Källförteckning.....	58
9. Bilagor	
BILAGA 1 – Första intervju-utskicket	
BILAGA 2 – Andra intervju-utskicket	
BILAGA 3 – Informerat samtycke	
BILAGA 4 – Intervjuguide	

1. Inledning

Uppsatsen kommer att behandla normer kring sexualitet och dess handlingsutrymme, som vi hädanefter i uppsatsen kallar det *sexuella handlingsutrymmet*, på Campus vid Växjö universitet. Utifrån empirin försöker vi skönja studenters upplevda sexuella handlingsutrymme, på just den här arenan. Detta i en tanke om att fri- och rättigheter, samt skyldigheter inom sexualiteten är något som ligger till grund för människors hälsa. Vår utgångspunkt är förankrad i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, vilket innebär att vi ser verkligheten som socialt konstruerad.

Intresset för uppsatsämnet mynnar bland annat ifrån vår egen kunskapsproduktion kring ungdomars och unga vuxnas tankar, känslor, funderingar, värderingar, attityder, föreställningar etcetera om sexualitet. Dessa har vi bland annat mött som studerande beteendevetare, som sexualpolitiskt arbetande och som informatörer kring den sexuella hälsan.

1.1 Ämnesområdesdiskussion

Sexualitet och normer

Normer och en viss förförståelse underlättar vardagen för människor och är därmed en förutsättning för vårt samhälle. Däremot är det skillnad på att blint följa normer utan en medvetenhet om att dessa just är *skapade* och inte en statisk sanning.² Liksom andra normer följs de sexuella i en vardagskunskap och i en tro om att göra rätt och att finna en universell sanning. Författare, såsom Michel Foucault, som redovisas i uppsatsen menar att sexualiteten diskuteras flitigt i det senmoderna samhället.³ Det finns en vilja av att veta och ta fram sanningen kring sexualiteten. Diskussionen kring sexualitet i Sverige kan idag anses få ett visst utrymme. Kunskap är upplyftande, men det är skillnad på kunskap och godtyckliga normer som inskränker det sexuella handlingsutrymmet.

Sexualitet inbegriper varje individ vare sig kultur, etnicitet, kön, klass, ålder etcetera. Den är biologisk, psykologisk, sociologisk och den ryms inom ekonomin och inom maktstrukturer. Den påverkar individer psykiskt som fysiskt; våra tankar, känslor och handlingar och kan

² Begreppet normer behandlas vidare inom kapitel *Teoretiska perspektiv*.

³ Se kapitel *Teoretiska perspektiv*.

därmed beskrivas som en av grundbultarna inom varje individs hälsa. Därav kan en förståelse infrias om att sexualiteten är universell i sin existens men absolut inte i sin form, varken i tid eller rum. Sexualitet som fenomen är något som angår alla oavsett hur man själv definierar eller lägger vikt vid den egna sexualiteten.⁴

Inom Världshälsoorganisationen, WHO uppmärksammas den sexuella hälsan som en mänsklig rättighet. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR framlades som ämnesområde inom WHO på agendan på Förenta nationernas, FN's konferens i Kairo 1994.⁵ Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU menar att det är upp till varje människa att få problematisera och att definiera sin sexualitet och dess handlingsutrymme, så länge det inte inskränker på andra individers fri- och rättigheter.⁶

Campus vid Växjö universitet

Universitetsområdet i Växjö, *Campus*, erbjuder 3000 studentlägenheter för personer som studerar vid Växjö universitet.⁷ På Campusområdet finns universitetslokaler såsom föreläsningssalar och ett bibliotek. Campus erbjuder även inom fem minuters gångavstånd restauranger, och pubar som enbart vänder sig till studenter. Träningslokaler och föreningar finns här, liksom mataffärer. Med datorn och internet nära tillhands, för att kunna beställa de få saker som Campus inte erbjuder, så skulle många studenter kunna leva sina studieår på Campus helt utan att lämna området. Därmed kan Campus ses som ett samhälle i miniformat där studenter lever tillsammans i en värld av många gånger oskrivna regler samt osynliga och synliga normer som fungerar i just den här miljön. Eftersom att våra egna fötter har vandrat på Campus har vi en föreställning om att sexualiteten många gånger öppet florerar här: Studenterna har sin egen mottagning för sexualrådgivning, ”Projekt Sex” delar ut kondomer och information om STI, Gaystudenterna erbjuder aktiviteter. Under mässor befinner sig dels nämnda grupper men också fler som arbetar med mänskliga rättigheter och delvis just sexualpolitik i korridorerna och erbjuder kunskap i ämnet. Genuskurser och en kurs i sexualitetens historia har givits på Växjö universitet. Alkoholkonsumtionen på Campus,

⁴ www.who.int, (2009-08-26); RFSU, (2008).

⁵ Ibid.

⁶ RFSU, (2008). I Sverige är RFSU's arbete respekterat på regeringsnivå och RFSU's arbete ger avtryck i flera länder i världen.

⁷ www.vxu.se, (2009-08-31).

liksom Campus' utställnen skvallrar dagen efter om en sexualitet som rymmer mer än kärleksideologin⁸.

1.2 Problemformulering

I och med ovanstående så tycker vi att det är intressant att undersöka det sexuella handlingsutrymmet på just Campus. Vi har en föreställning om att det finns en viss Campus-kultur, med studenter som i stor utsträckning tillhör en specifik generation, vilken kan tänkas generera ett visst raster av normer, vilka vi vill lyfta fram.

Ansatsen till uppsatsen härrör från tankar om att maktstrukturer, såsom heteronormen, kan leda till diskriminering av grupper så väl som av individer. Godtyckliga normer riskerar att inskränka det sexuella handlingsutrymmet, vilket genererar en påverkan av det individuella välmåendet. Det här är inte i linje med tanken om att fri- och rättigheter, samt skyldigheter inom sexualiteten är viktiga att beakta för den individuella hälsan och den samhällsliga demokratiska konstitutionens fortlevnad.⁹

Uppsatsen skrivs inte i en tanke om vad som värderingsmässigt är det riktiga, utan skrivs utifrån viljan att synliggöra existensen av sexualitetens normer i en specifik kontext; Campus. Tanken med uppsatsen är att påvisa en verklighet av många; en tolkning av det sexuella handlingsutrymmet och maktstrukturerna här kring. Vi vill undersöka vad som förhindrar och vad som öppnar upp; vilka hinder samt vilka möjligheter som inryms i det sexuella handlingsutrymmet på Campus.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med uppsatsen är att studera studenters upplevda sexuella handlingsutrymme¹⁰ på Campus vid Växjö universitet, med utgångspunkt i ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Studenternas beskrivningar av sexualitet ligger till grund för en förståelse av det upplevda sexuella handlingsutrymmet, och dess hinder och möjligheter.

⁸ Se kapitel *Tidigare forskning*.

⁹ Se exempelvis WHO och RFSU.

¹⁰ För att tydliggöra en viktig poäng: vi menar *alltid* det upplevda sexuella handlingsutrymmet när vi hädanefter skriver "det sexuella handlingsutrymmet", om vi inte uttryckligen skriver något annat.

Ambitionen är att få människor att reflektera över maktstrukturer och den förgivet tagna diskursen. Vi vill genom uppsatsen belysa det faktum att normer kring sexualitet inte är statiska utan kulturellt betingade. För att kunna se de pågående strukturerna så måste diskursen blottläggas. Därefter kan förändring ske, om så är önskvärt. Vår förhoppning är att studien på längre sikt ska kunna vidga det sexuella handlingsutrymmet, upplevt liksom faktiskt, vari fler individer kan inkluderas.

Frågeställningar

Frågor som har fungerat som utgångspunkt för uppsatsen är följande:

- Hur beskriver studenter vid Växjö universitet det upplevda sexuella handlingsutrymmet på Campus? Vilka hinder respektive vilka möjligheter inryms i det upplevda sexuella handlingsutrymmet?
- Hur kan vi förstå det upplevda sexuella handlingsutrymmet, dess hinder och dess möjligheter, på Campus med hjälp av valda teoretiska begrepp och tidigare forskning?

1.4 Avgränsningar

Det upplevda sexuella handlingsutrymmet är ett snävare begrepp än det sexuella handlingsutrymmet. I begreppslistan beskriver vi vår definition av det sexuella handlingsutrymmet. I uppsatsen undersöker vi emellertid *enbart* det upplevda sexuella handlingsutrymmet, eftersom det är vad vi möjligtvis via vår metod kan undersöka. För att tydliggöra ytterligare syftar vi genomgående på det upplevda sexuella handlingsutrymmet när vi hädanefter skriver ”det sexuella handlingsutrymmet”, om vi inte uttryckligen skriver något annat.

Uppsatsen behandlar studenter vid Växjö universitet som bor på Campus. Vi har valt att inte problematisera studenternas studieinriktning, deras etnicitet eller klass. Vi har heller inte valt att problematisera andra maktstrukturer så som exempelvis funktionalitet. Vårt fokus ligger på sexualitet, men vi behandlar även maktordningen genus. Detta utifrån intersektionalitetstanken. Sexualitet och kön ryms ofta inom samma diskurs och med tanke på att kön och genus i vårt samhälle i dag ofta inte uppfattas som särskilt varandra tycker vi att genusordningen är en viktig maktstruktur att behandla i det här sammanhanget. Informanternas ålder analyseras vidare inte. Däremot fokuserar vi på den generation som är född under 1980-talet, som idag tillhör gruppen unga vuxna. Vi hade ingen tanke om att

enbart intervju kvinnor i vår studie, dock var det bara kvinnor som uttryckte intresse av att medverka i studien. Vi hade ingen intention att jämföra mäns och kvinnors berättelser.

1.5 Disposition

I kapitel 2 presenteras val av metod, i detta fall kvalitativa intervjuer. Urvalet har problematiserats liksom genomförande, bearbetning, analys och tolkning av empirin. I det här kapitlet lyfts även frågor om reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Härefter framläggs också vår förförståelse och de etiska överväganden som vi har gjort. Kapitlet avslutas med metodkritik.

I kapitel 3 presenteras de teoretiska perspektiven. Kapitlet är indelat i avsnitten: *Sexualitetens historia*, *Godtyckliga normer i vardagsverkligheten*, *Makt*, *Sexualitet i det senmoderna samhället* samt *Handlingsutrymme*.

I kapitel 4 redovisas tidigare forskning som vi ansett relevant för studien. Kapitlet behandlar det sexuella handlingsutrymmet samt kultur inom Campus.

I kapitel 5 redovisas undersökningens resultat. Det här kapitlet är uppdelat i tre olika huvudteman; *Beskrivning av informanterna*, *Campus – ett samhälle i miniformat* samt *Sexualitetens existens på Campus – hinder och möjligheter*.

I kapitel 6 analyseras resultatet tillsammans med tidigare forskning och de teoretiska perspektiven.

I kapitel 7 avslutas uppsatsen med en slutdiskussion.

Vi väljer genomgående att i notsystemet presentera de författare som framförallt har legat till grund för vår teoretiska tolkningsram. Orsaken till detta är en tanke om att författarnas bakgrund har betydelse för deras text, och därmed våra analysbegrepp.

1.6. Begreppslista

Nedan definierar vi vad vi menar med olika begrepp som vi använder i vår uppsats. Vissa definitioner är allmänt vedertagna, andra begrepp är definierade på så sätt som vi använder dem i vår uppsats.

Det reflexiva jagprojektet – Begrepp av Anthony Giddens. Ett kontinuerligt förhandlande och utfrågande av nuet, det förflutna, och framtiden vad gäller jag-identiteten. Begreppet berör den sexuella identiteten, liksom andra delar av människors identitet.¹¹

Det romantiska kärlekskomplexet – Begrepp av Anthony Giddens. ”*Det dominerande incitamentet för äktenskapliga relationer, och därmed också för sexuella relationer. --- Viktiga komponenter i det romantiska kärlekskomplexet, är kärleksideologi och heteronormativitet.*”¹²

Det senmoderna samhället – Anthony Giddens uttryck för det samtida västerländska samhället vilket kännetecknas av (bland annat) en snabb förändringstakt, avtraditionalisering och individualisering.

Det sexuella handlingsutrymmet - Det sexuella handlingsutrymmet reglerar individens handlingar via upplevda eller faktiska hinder och möjligheter inom sexualitet. Hinder och möjligheter kan definieras via de normer som ingår i en viss kultur, i maktstrukturer. Det kan handla om heteronormativitet, genusordningen etcetera. Det sexuella handlingsutrymmet kan också regleras formellt via lagar eller andra skriftliga påbud. Även fysisk funktionalitet eller biologi kan ses som hinder eller möjligheter. Det finns ett *faktiskt* och ett *upplevt* sexuellt handlingsutrymme. Fokus i uppsatsen ligger dock på normer och den upplevda sociala konstruktionen av hinder och möjligheter som maktapparat.

Genusordningen – Den maktstruktur vari mannen ses som överordnad kvinnan; att vara man är det eftersträvansvärda.

¹¹ Giddens, (1992).

¹² Forsberg, (2005), citat s. 30.

Heteronormen – Den maktstruktur vari heterosexualitet uppfattas som den riktiga och eftersträvansvärda sexuella identiteten. Heteronormen innebär också särskiljandet av könen som man och kvinna, där mannen är norm. Heteronormen exkluderar allt utöver tvåsamhet, liksom i förlängningen annat sex än i reproduktionssyfte.

Intersektionalitet – Det att olika maktstrukturer interagerar med varandra.

Intima relationer – Ett samlingsbegrepp för sexuella relationer samt kärleksrelationer.

Kk – Knullkompis. En mer framförhandlad och mer explicit överenskommelse om kontinuerlig sexuell kontakt, i jämförelse med One night stand.

Kärleksideologin – Begrepp av Anthony Giddens. ”Innebär att sexuella relationer och handlingar uppfattas höra hemma inom ramen för en kärleksrelation. Kärleken är det som legitimerar sexualiteten.”¹³

Maktstruktur – De strukturella förhållanden av normer som avgör vilka positioner individer kan ha gällande makt eller icke-makt inom en kultur. Exempel på maktstrukturer är heteronormen samt genusordningen.

Mänskliga rätt-, fri- och skyldigheter – Grundsatser inom den internationella rätten och politiken, vilket innebär att alla människor är föda fria och att alla är lika i värde, och rättigheter samt skyldigheter.¹⁴

Norm – Det godtagna beteendet i en kultur, i en social grupp.

One night stand – Tillfällig sexuell kontakt, som också kan bli till two, three och så vidare one night stand. Till skillnad ifrån kk så är inte one night stand en förutsebar eller tidigare överenskommen träff, utan mer slumpmässig, även om man som individ aktivt kan välja att söka efter ett one night stand.

¹³ Forsberg, (2005), citat s. 30.

¹⁴ www.ne.se, (2009-09-07).

Plastisk sexualitet – Anthony Giddens uttryck för sexualitet som är frikopplad från fortplantning.

Projekt Sex (P6) Växjö universitet - En grupp studenter som jobbar för att öka kunskapen om, och minska spridningen av könssjukdomar.¹⁵ Projekt Sex Växjö delar ut kondomer och information i korridorerna i universitetslokalerna, samt på Campus' uteställen Sivans och Stallarna. P6 har också två kondomautomater på Campus, varifrån studenter dygnet runt kan köpa kondomer.

Samkönad sexualitet – Samkönade handlingar, som inte per definition definierar eller inbegriper människors sexuella identitet.¹⁶

Sexualitet – Innefattar kön, könsidentiteter och sexuell orientering. Häri inryms sexuell identitet och sexuella handlingar. Sexualitet inrymmer njutning, intimitet och reproduktion. Den uttrycks i beteenden, normer, önsknings, praktiker och påverkar våra tankar, känslor, handlingar och gensvar, och därmed människans psykiska och fysiska hälsa. Medan sexualitet kan omfatta alla dessa aspekter så upplevs eller uttrycks inte alltid alla av dem.¹⁷

Sexuellt beteende – Ett uttryck av den sexuella tändningen. Häri kan olika fetischer inrymmas, liksom BDSM.

Sexuell handling – Utövandet av sex. Exempelvis; onani, analsex, oralsex, vaginalsex.

Sexuell identitet – Homosexuell, Heterosexuell, Bisexuell.

Självuppfyllande profetia – Socialpsykologiskt begrepp. Innebär att, *Vi gör och blir vad som förväntas av oss.*¹⁸

¹⁵ www.p6vaxjo.se, (2009-09-12).

¹⁶ Med inspiration från Forsberg (2005), s. 66, och särskilt citatet av Hammarén och Johansson (2002, s. 49) på samma sida.

¹⁷ www.ne.se, (2009-09-07); RFSU, (2008); www.who.int, (2009-08-26).

¹⁸ Angelöw och Jonsson, (2000), s. 156-157.

Socialkonstruktionism – En tradition vari man inte tror att det finns någon sanning eller kunskap bakom individens upplevelser av verkligheten. Handlingar är resultat av sociala interaktioner vari språket är tolkat, förhandlat och godtyckligt.

STI – Sexually Transmitted Infections; Sexuellt överförbara sjukdomar; Könssjukdomar.

Thomasteoremet – Socialpsykologiskt begrepp. Innebär att, *om människor definierar en situation som verklig, blir den också verklig i sina konsekvenser.*¹⁹

Växjö gaystudenter (VG) - En studentförening för homo-, hetero- och bisexuella samt transpersoner kopplad till Växjö Universitet vars mål är att arbeta med HBT-frågor. VG har olika aktiviteter för sina medlemmar såsom filmkvällar, svampplockning, kubbspel med mera, beroende på årstid.²⁰

Queerteori – Ifrågasättande av heteronormen. Samlingsnamn av olika teoretiska perspektiv som belyser det här.

¹⁹ Ibid., s. 14.

²⁰ www.vgvxu.blogspot.com, (2009-09-12).

2. Metod

Metodkapitlet redovisar tolkningsprocessen i sin helhet. Först redovisas och motiveras uppsatsens metod för datainsamling och urval. Genomförande, bearbetning, tolkning och analys av materialet presenteras och diskuteras. En diskussion om uppsatsens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet förs. Därefter redovisas och problematiseras vår förförståelse och våra etiska överväganden. Kapitlet avslutas med metodkritik.

2.1 Val av metod

Kvalitativ forskning

Sam Larsson²¹ skriver att kvalitativa forskningsstrategier ger beskrivande kvalitativa data. Det finns tre huvudtyper av datainsamling inom kvalitativ forskning, nämligen öppna intervjuer, direkta observationer och dokumentanalyser. Ofta är syftet att beskriva och förstå någons upplevelser inom det studerade ämnet. Den kvalitativa forskningen söker studera människor i sitt sammanhang utifrån ett helhetsperspektiv där människor inte reduceras till enstaka variabler. Samtidigt sker det även inom kvalitativ forskning urval och avgränsningar, då forskaren är intresserad av vissa teman, och därmed studeras inte individer eller fenomen ur alla möjliga aspekter.²² Valet att använda kvalitativ forskning grundar sig på upplevelsen av att detta ger en mer djupgående studie än kvantitativ forskning då det finns en strävan att lägga tyngden på just djupet, inte på bredden. Vårt val av metoden *kvalitativ forskningsintervju* grundar sig i våra frågeställningar som vi tror kan besvaras genom denna typ av empiri-insamling. Vi är intresserade av att förstå ett fenomen, i detta fall det upplevda sexuella handlingsutrymmet i en specifik kontext, Campus. Att samtala med studenter från denna arena kan ge sådan förståelse. En förståelse av det faktiska sexuella handlingsutrymmet på samma arena skulle kunna fås genom observationer exempelvis. Vår kandidatuppsats ger oss dock inte tidsutrymme för ytterligare en insamlingsmetod.

Kvalitativ forskningsintervju

Steinar Kvale²³ skriver på ett vetenskapsfilosofiskt plan om kvalitativa forskningsintervjuer. Hans huvudpoäng är att forskaren tillsammans med den person som blir intervjuad ska nå

²¹ Larsson, svensk docent i socialt arbete samt docent i psykologi.

²² Larsson, (2005), 91f.

²³ Kvale, (f.1938-2008), norsk professor i pedagogisk psykologi. Kvale blev 2001 hedersdoktor vid Göteborgs universitet.

intersubjektivitet, då man förstår varandras livsvärldar. Kvale använder två metaforer för olika forskningsansatser, där han ser forskaren som antingen en ”resenär” eller en ”malmlétaire”. Malmlétairen knackar fram rena, av forskaren och forskningsprocessen, obesudlade guldklimpar och vidarebefordrar eller förmedlar sedan denna kunskap till åhörare, lika opåverkat som vid intervjutillfället. Dessa informantintervjuer²⁴ kan sägas vara en envägskommunikation, ett sanningsgrävande med syfte att finna och visa upp. Kvale föredrar emellertid att se forskaren som en resenär som vandrar kring i okända landskap som h-n både påverkar och påverkas av. I denna vandring, det vill säga i samtalet mellan forskare och den som blir intervjuad, skapas en gemensam kunskap och en aktiv dialog där vi alla är föränderliga. Samtalet har en kontext i tid och rum och påverkas av detta samt av alla de egenheter som forskaren besitter, liksom respondentens egenheter. Klass, kön, ålder, etnicitet, språk etcetera inverkar, och i denna specifika studie sexualitet. Alltid spelar människors förförståelse in, inklusive forskarens egna.²⁵ Detta sätt att se på vår insamling av empiri ligger helt i linje med vårt socialkonstruktionistiska grundperspektiv, som följer uppsatsen igenom. Vi ser således våra intervjuer som ett samtal mellan informant och intervjuare. Vi väljer att se oss som resenärer som ska få ta del av informanternas berättelser. Även om det är eftersträvansvärt att inte ta med egna fördomar på resan så menar vi att det är omöjligt att helt distansera sig ifrån vår förförståelse av ämnet. Det vi kan göra som intervjuare²⁶ är att försöka se och förstå våra fördomar.

2.2 Urval

I vårt utskick av informantförfrågan ställde vi upp två urvalskriterier: 1) att informanten ska studera på Växjö universitet samt 2) att informanten ska bo på universitetets Campus. Vi sände utskicket av informantförfrågan via mail och communities på internet till 50 personer med blandade kön och olika utbildningar vid Växjö universitet. Utskicket berörde enbart studenter som är födda under 1980-talet. Inom två dygn hade elva personer uttryckt sitt intresse att bli intervjuade, och bland dessa hade dessutom ett spontant så kallat *snöbollsurval*²⁷ skett, då vårt utskick (på uppmaning av oss) blev vidarebefordrat till andra potentiellt intresserade. Till följd av en knapp tidsram inom en kandidatuppsats bestämde vi

²⁴ Observera att Kvale benämner malmlétairens intervjupersoner som ”informanter” och resenärens intervjupersoner som ”respondenter”. Trots vårt val att se våra intervjupersoner som just respondenter i Kvales mening, väljer vi att genomgående kalla våra intervjupersoner för *informanter*, för att vi anser att ordet flyter bättre i vår text.

²⁵ Kvale, (1997).

²⁶ *Intervjuaren* är genomgående i uppsatsen benämningen av oss som intervjuare (någon gång används *forskare*).

²⁷ Larsson, (2005), s. 103.

en gräns på åtta intervjuer, och valde helt enkelt de åtta som svarat snabbast. Slutligen intervjuade vi sex av dessa plus ytterligare en av de elva som från början hört av sig, det vill säga sju personer. Till följd av denna urvalsprocess föll det sig så att samtliga intressenter innehade könet kvinna, men det var inget som vi från början hade planerat eller räknat med. Utskicket gick förvisso till något fler kvinnor än män, så viss överrepresentation av kvinnor fanns.

Det finns olika kvalitativa urvalsstrategier²⁸ men vi har inte använt oss av någon särskild sort. En önskan om att ”återspegla variationen” bland ”populationen” riskerar att reducera människor till representativa enheter för en grupp. Ordvalen låter kvantitativa till sin art och då vi inte anser det möjligt att täcka en hel grupp människor är det endast våra sju informanternas berättelser som vi fokuserar på. Det är unika berättelser som informanterna berättar, det är deras berättelser, självupplevda och inte generaliserbara utanför den kontext som de ges i. Syftet med uppsatsen är inte att påvisa en sanning, då varje informants berättelse är en del av verkligheten. Det är dessas konstruktioner av verkligheten, bundna till sociala, kulturella och historiska kontexter, som vi vill undersöka.

2.3 Genomförande och bearbetning

Genomförande

För att genomföra våra kvalitativa forskningsintervjuer har vi gjort och genomfört en intervjuguide med inspiration av den semistrukturerade form som Kvale beskriver. En sådan intervju kan innehålla drag av struktur men har inte en fast form. Intervjuguiden är skapad så att den berör för uppsatsen väsentliga områden med frågor. Frågorna i sig liksom följderna frågor får enligt Kvale förändras under intervjuens gång, och så har också skett i takt med att vi dels blev mer vana i rollen som intervjuare och kunde guidens frågor mer och mer utantill, dels för att vi, ju fler intervjuer vi genomfört, blev skickligare på att följa informanten i vårt samtal. Kvale uttrycker detta som att vi både har fått och har skapat mer kunskap tillsammans med informanten.²⁹ Viktigt för oss var att i början av intervjun låta informanten själv definiera begreppet *sex*³⁰, för att vi skulle undvika att ta för givet vad samtalet faktiskt handlade om. Vår intervjuguide hade teman med relativt specificerade (och ganska många till

²⁸ Se exempelvis Larsson (2005), s. 103.

²⁹ Kvale, (1997).

³⁰ Sexualitet är ett begrepp som vi har föreställningen om, utifrån vår förförståelse inom ämnet, inte används lika flitigt som begreppet sex i vardagen, därav valde vi att använda ordet ”sex” i många intervjufrågor istället.

antalet) frågor under sig, där olika områden av normer kring sexualitet och dess handlingsutrymme behandlades. Vi ville både kunna styra samtalet kring och i riktning mot vårt intresseområde, men också kunna ge utrymme för informanternas egna berättelser. Vi valde att båda vara med under intervjuerna då vi som intervjuare sedan direkt tillsammans kunde reflektera. Vi växlade mellan vad vi kallar för ”förste-intervjuare” (I1) och ”andre-intervjuare” (I2), där den förstnämnda ledde intervjun med intervjuguiden framför sig, medan den sistnämnde antecknade på laptop under intervjun och flikade in frågor då det kändes relevant. Detta förfarande förklarade vi för respondenterna före det att intervjun startades. Intervjuerna skedde i anslutning till Campusområdet, så att informanterna inte behövde lägga tid eller energi på att orientera sig till en för dem okänd plats. Vi valde en avskild, mindre lokal och lade överhuvudtaget mycket energi på förberedelser rent rumsligt och för att försöka få respondenten att känna sig bekväm i intervjusituationen. Vi reflekterade mycket kring hur placeringen av samtliga deltagare kunde tänkas påverka, och var noggranna med vårt kroppsspråk samt vårt bemötande under och kring intervjun. Vår ambition var att skapa en avdramatiserad intervju som mer liknade ett samtal, i Kvales anda. Informanten fick både muntligt och skriftligt redogörelse för vilka forskningsetiska principer vi följde och vilka rättigheter informanten har, varpå informanten skrev på ett informerat samtycke³¹.

Bearbetning

Sju intervjuer har skett under fyra dagar. Intervjuerna pågick omkring en till två timmar. Våra intervjuer spelades in med hjälp av en mobiltelefon, vilket vi upplevde fungerade mycket bra. Att en mobiltelefon ligger på bordet under ett samtal verkade inte uppfattas, varken av intervjuare eller av informant, som något störande moment. Upptagningen blev dessutom av god kvalitet, och har kunnat avlyssnas digitalt.

2.4 Analys och tolkning

Hermeneutik som vetenskaplig utgångspunkt

När det kommer till vetenskapliga utgångspunkter betonas vikten av följande både av Kvale och Larsson – denna utgångspunkt har stor betydelse för studien. Hur ser forskaren på kunskap, sanning och vetande? Detta synsätt är något som genomsyrar hela forskningsprocessen såväl som forskningsrapporten. Det finns olika vetenskapsfilosofier: fenomenologi, hermeneutik, postmodernitet, dialektik, positivism, postpositivism,

³¹ Se BILAGA 3

psykoanalytiskt och feministiskt för att nämna några.³² Vi har ett hermeneutiskt förhållningssätt under forskningsprocessen och nyttjar ett hermeneutiskt analysförfarande i vår bearbetning av vår empiri.

Hermeneutik betyder att tolka och klargöra. Den hermeneutiska tolkningen har som mål att skapa förståelse för en texts mening och läran menar att denna förståelse är av stor betydelse för kunskapsproduktionen. Ett huvudtema för hermeneutiken är att i all tolkning och förståelse är delarna beroende av helheten och omvänt. Det handlar om att ständigt växla mellan textens delar och dess helhet så att forskningen kan nå en givande tolkning och därigenom bli värd att veta. Detta benämns i litteraturen som en hermeneutisk spiral. Forskningsintervjun ger empiri genom samtal, som sedan omvandlas i skrift vilken avses tolkas. Ett hermeneutiskt analysförfarande på materialet kan gå till som följer: Forskaren startar i någon del av texten och försöker därefter att sätta denna i förbindelse med helheten. Helheten får på så sätt ny belysning. Forskaren återgår sedan till textens valda del med den nya insikten och börjar således på en ny punkt i spiralen och vandrar sedan runt successivt i spiralen genom att alternera mellan del och helhet. Detta ger forskaren stegvis fördjupad förståelse av delen och helheten. Ett växelspel mellan del och helhet inbegriper också förförståelse vilken forskaren bör tydliggöra och presentera. Detta är ett hermeneutiskt analysförfarande. Kunskapen blir mer nyanserad eftersom läsaren får större förståelse för materialet, och det hjälper dessutom forskaren att själv bli medveten om sin påverkan på forskningen. Författarens förförståelse utvecklas från förutfattade meningar till verklig förståelse. Forskningen blir därmed mer tillförlitlig när det gäller kunskapsanspråken.³³

Analys och tolkning

Varje intervju har avlyssnats för sig och valda delar men inte fullständiga intervjuer har transkriberats. Vi har därefter för att kategorisera vår empiri försökt hitta kopplingar mellan informanternas historier och på så sätt tematisera materialet under resultatkapitlet. Forskningsfrågorna har här varit vägledande i tematiseringen. Vi har valt att ha ett resultatkapitel där vi utifrån teman redovisar för empirin och gör på så sätt forskningen tillgänglig för läsaren. Med tematiseringen i bearbetningsfasen fick vi struktur på vår empiri och kunde nu börja analysera vårt material. Vi har ett hermeneutiskt analysförfarande för att tolka materialet och försöka förstå det. Detta har skett genom återkoppling till tidigare

³² Larsson, (2005), s. 93.

³³ Ernstsson och Fredin, (2008).

forskning och en användning av våra teorier och begrepp. Vi har visserligen under hela forskningsprocessen reflekterat och funderat kring vilken förståelse vår empiri skulle kunna ge, men då materialet väl var insamlat kunde teorier nu appliceras ”på det verkliga livet”. Kvale menar också att tolkning och analys sker genom hela intervjuundersökningen.³⁴ Vi vandrade på ett hermeneutiskt vis mellan delar och helhet genom att omväxlande lyssna till enskilda intervjuer fristående från varandra, och omväxlande försöka lyssna till helheten, de mönster alla intervjuer gav oss – likheter såväl som olikheter. Vi lät materialet tala till våra valda teoretiska utgångspunkter och våra erfarenheter från tidigare forskning, och vi lät teoretisk och praktisk kunskap tala i vårt material, för att hjälpa oss att förstå empirin. Detta förfaringssätt i analysen kan även kallas abduktivt, vilket innebär att vi vandrat mellan teori (och tidigare forskning) och empiri för att låta förståelsen successivt växa fram, i linje med hermeneutiken.³⁵

2.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet

Reliabilitet är ett begrepp som hanterar huruvida forskningsprodukten är pålitlig, om den mäter ”rätt”, och om samma mätning olika resultat från tid till en annan. Reliabilitet visar på undersökningens tillförlitlighet i sina mätinstrument, att samma studie ska ge samma resultat om man upprepar undersökningen. I kvalitativ forskning är ju emellertid forskaren själv både mätinstrument och uttolkare av empirin, och vid nästa intervju är kontexten ny. Med en sådan förståelse av vår produkt, som du nu håller i handen, har vi två intervjuare varit med och skapat empirin, och tolkningen av den som du finner i slutet av uppsatsen. Vi leder hela tiden samtalet med en, av oss utarbetad, intervjuguide, och vi transkriberar materialet vilket innebär ännu en tolkning av det³⁶ och sedermera analyserar vi empirin med hjälp av teorier och vice versa. Därefter skapas en skriftlig produkt som läsaren gör ytterligare en tolkning utav. Språk skapar verklighet, och språk är makt. Vad vi kan göra är att vara så *transparenta* som möjligt med vårt förfaringssätt, genom att exempelvis redogöra för vår förförståelse och våra reflektioner under forskningsprocessen nedan. Kvale menar att även om att det är önskvärt att motverka en subjektiv godtycklighet genom en ökad reliabilitet, riskerar en alltför stark betoning av detsamma att motverka kreativitet.³⁷

³⁴ Kvale, (1997), s. 185.

³⁵ Ibid.

³⁶ För ytterligare problematisering kring transkriberingsprocessen, se Kvale (1997), för intressant diskussion.

³⁷ Ibid., s. 213.

Validitet

Validitet är det som gör studien giltig och det som kontrollerar om vi har mätt det som vi har velat mäta. Dessa frågor ställer vi under hela vår forskningsprocess, då vi gång på gång försöker följa och motivera forskningsfrågorna i förhållande till teori, forskning och vår egen insamlade empiri. Har vi svarat på våra frågor? Är våra frågor verkligen frågor och möjliga att besvara? I Kvales mening är dock validitet någonting mer än bara observation av en värld – validitet innefattar att *kommunicera* med en social värld. Enligt Kvale är det optimalt att forskaren redan under intervjun analyserar samtalet, så att intervjun, då bandspelaren stängs av, redan är färdiganalyserad och kommunicerad – det vill säga att det inte ska kvarstå några frågor, betänkligheter eller kommande missuppfattningar om vad informanten och intervjuaren har samtalat om, och vad informanten har ”menat” med det den sagt. Detta benämner Kvale som *kommunikativ validitet*.³⁸ Att lyckas ha en intervju färdiganalyserad så snabbt kräver erfarenhet och skicklighet hos forskaren, och det är något som inte vi har som kandidatuppsatsstudenter. Däremot har vi en sådan målsättning, framförallt när det gäller kommunikationen med informanterna. Vi förstår efter det att vi har genomfört intervjuerna vad Kvale menar med att en kvalitativ forskningsintervju är ett hantverk, och att stor hantverksskicklighet krävs av forskaren.³⁹

Generaliserbarhet

Vi finner likheter och skillnader mellan svaren i studien men kan inte generalisera dessa till något utanför studiens ramar. Det handlar om informanternas erfarenheter och att försöka förstå dessa. Vi vill blottlägga en av många diskurser i en kontext. Kvale kritiserar tonvikten på generalisering och hävdar att ett postmodernt förhållningssätt inom samhällsvetenskap inte betonar en universell generaliserbarhet utan att kunskap är kontextuell och heterogen.⁴⁰

2.6 Förförståelse och etiska överväganden

Larsson kommenterar att en kvalitativ forskningsintervju a la Kvale visar på en komplex situation för forskaren. Det paradoxala ligger i att forskaren dels så öppet och förutsättningslöst som möjligt ska gå in i samtalet med informanten, vara en resenär som visar prov på stor empati och lyhördhet, samtidigt som det krävs av forskaren att h-n är väl inläst på ämnet, det vill säga har en förförståelse, för att alls kunna initiera samtalet, och förstå vad det

³⁸ Ibid., s. 221-224.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid., se bland annat s. 26.

pratas om under samtalet. Detta ställer stora krav på hantverksskicklighet hos forskaren.⁴¹ I social forskning finns det viktiga etiska förhållningsregler att rätta sig efter. Vi har låtit de forskningsetiska principer som gäller för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning guida oss.⁴² Etiska aspekter finner vi mycket viktiga att diskutera både innan och under insamlingen av empirin. Under inga omständigheter får informanternas identitet röjas i förhållande till den redovisade empirin.

En mycket viktig etisk aspekt som vi har reflekterat mycket kring är den att en av oss kan ses som en ”insider” gällande livet på Campus. Då denne har bott två och ett halvt år på Campus och studerat ännu längre vid Växjö universitet, kan det vara svårt att i forskningsprocessen hålla sig på en vetenskaplig distans från sin förförståelse. Då en av oss emellertid enbart besökt Campus vid ett fåtal gånger innan uppsatsen skrevs kännetecknas denne av en ”outsider”-position. Många diskussioner oss emellan har förts och vi tror att vi, med en kombination av dessa två perspektiv, genom reflektion och kritisk ”självrannsakan” har genomfört studien på ett godtagbart sätt. Det är nog alltid en hjälp att vara två personer i en forskningsprocess, om det som i vårt fall finns en dialog mellan oss där egna förförståelser utbyts och problematiseras. På detta sätt upplever vi att vi på flera sätt försökt öka uppsatsens reliabilitet och motverka en subjektiv godtycklighet. Vi har även upplevt att det har varit ett gott samspel mellan oss två i intervjusituationer, vilket vi har upplevt gynnar våra intervjuer. Vi känner varandra väl sedan innan och kan kommunicera effektivt både verbalt och icke verbalt under samtalen med informanterna.

Vi vill ur etisk synpunkt också problematisera vår urvalsprocess eftersom informanterna för någon av intervjuarna var mer eller mindre kända sedan tidigare. Informantförfrågan skickades till människor vars kontaktuppgifter och existens redan var kända för någon av oss. Vi anser dock att det var ett effektivt sätt att få informanter och att urvalet genom mer anonyma kanaler ändå med stor sannolikhet skulle vara kända för någon av oss. Campus är så pass litet att om man inte känner varandra så känner man ofta till varandra. Till följd av detta var vi extra tydliga vid mötet med informanten att påpeka att intervjun kommer att behandlas konfidentiellt och att medverkan sker på frivillig basis och när som helst under intervjutillfället kan avbrytas. Respons som vi har fått från informanterna efteråt är att vi har

⁴¹ Larsson, (2005), s. 101.

⁴² Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, www.vr.se, (2009-08-01).

agerat professionellt och att de inte har reagerat på något som de tycker att vi ska förändra (till nästa intervju).

En positiv intervjuareffekt upplevde vi förelåg under intervjusituationerna, till följd av vår förförståelse. Sex och sexualitet kan uppfattas vara ett känsligt, intimt och privat område att diskutera, och extra hänsyn bör tas i forskning som inriktar sig på människors erfarenhet och tankar kring sexualitet. Detta var vi noga att beakta, men har samtidigt med oss erfarenhet från tidigare samtal om sex och sexualitet som säger oss att ju mindre vi förmedlar till samtalspartnern att ämnet är känsligt och kanske olustigt eller för intimt att prata om, desto mindre upplever informanten ämnet som just sådant. Ett klockrent exempel av Thomasteoremet. Vår gemensamma erfarenhet omfattas av att Theres har engagerat sig ideellt i sexualpolitiskt arbete med RFSU som informatör och som kursledare samt det att hon har varit ordförande i *Projekt Sex*⁴³, och att Frida har arbetat som diskussionsledare med grupper inom projektet *Unga möter unga*⁴⁴, likväl som att båda har tillgodogjort sig utbildning inom området sexualitet både genom universitet och genom föreningar. Denna erfarenhet på både teoretisk och praktisk nivå tror vi har hjälpt oss med ett medvetet och gott förhållningssätt till våra informanter under intervjun och till ämnet som sådant. Någon informant uttryckte nervositet och ett par stycken menade att det var svåra frågor, men ingen uttryckte att de var obekväma i situationen.⁴⁵ Nota bene vi lever dock i ett heteronormativt samhälle och är medvetna om, - liksom en av uppsatsens poänger är, - att vi inte helt kan frigöra oss från normer men vi kan medvetandegöra dem, och försöka förhålla oss till dem, vilket har varit vår ambition genom hela vår forskningsprocess.⁴⁶

2.7 Metodkritik

Intervjuer kräver mycket av båda parter – såväl intervjuaren som informanten. Vi har upplevt att intervjuer har givit oss mycket empiri, men ett ytterligare utforskande av det *faktiska* sexuella handlingsutrymmet hade logiskt sett skett genom direkta observationer på arenan

⁴³ Se begreppslistan.

⁴⁴ *Unga möter unga* är ett stående projekt i Göteborg där unga socionomstudenter går ut i gymnasieklasser och har samtal i grupp kring sex, relationer och kärlek. Värderingsövningar varvas med praktisk kunskap om STI och socionomstudenterna har utbildats som gruppleddare på Ungdomsmottagningen Centrum, Göteborg.

⁴⁵ Ingen informant avbröt, eller uttryckte någon negativ upplevelse under eller efter intervjun. Snarare tvärtom, då många informanter valde att stanna kvar och berätta ytterligare efter att vår intervjuguide var slut.

⁴⁶ Exempelvis poängterade vi genom våra frågor vår förståelse av att kön kan inbegripa det biologiska, det sociala och det psykologiska könet. Detta för att påvisa att vi inte förutsätter att det biologiska könet är lika med genus.

Campus. Vad upplever vi oss se av normer som kringgärdar sexualitet; sätts orden från informanterna i handling? Vi upplevde också efter våra intervjuer att vi kan ha spretat väl mycket i frågorna, att det möjligtvis hade givit oss och vår uppsats mer om vi hade koncentrerat oss kring *en* eller *ett par* aspekter kring sexualitet, och uppehållit oss kring dessa i våra samtal med informanterna. Exempelvis samtalade vi en del om sexuell hälsa, vilket vi har valt att lämna därhän i resultat och analys. Samtidigt kan vi på förhand inte veta vilka normer som kommer fram via frågorna. Vi ser därför inte detta arbete som ogjort.

Vi upplevde det som positivt att vi växlade mellan att vara I1 och I2 på grund utav att vi är noviser inom forskningen. Vi tyckte att det tog mycket energi att just intervjua, men kanske hade reliabiliteten höjts om en och samma person alltid agerade I1. Detta bör man i alla fall ha i åtanke.

Vi kommer från två olika universitet och från två olika institutioner men har upplevt att vår gemensamma kunskapsproduktion har gynnat studien. Våra utbildningsbakgrunder tangerar varandra starkt, men har ibland ändå skilt sig åt, vilket har lett till en utvecklande och kompletterande diskussion.

3. Teoretiska perspektiv

Först behandlas sexualitetens historia med utgångspunkt i Michel Foucault, för att få en förståelse för de normer som kan råda inom diskursen sexualitet. Vidare följer ett avsnitt om normer och social interaktion för att ge en öppning till det socialkonstruktionistiska perspektivet. Det här avsnittet byggs framförallt utifrån Peter L. Bergers och Thomas Luckmanns tankar kring det här. Därefter problematiseras begreppet makt, - utifrån bland annat Judith Butlers texter, - eftersom vi anser att makt är en central del inom det sexuella handlingsutrymmet. För att sätta det sexuella handlingsutrymmet i en nutida kontext behandlas sedan några av Anthony Giddens olika begrepp. För att ytterligare fördjupa kunskapen om vad ett handlingsutrymme, med dess hinder och möjligheter, innebär avslutas det här kapitlet med att redovisa för Joachim Israels handlingsteori.

3.1 Sexualitetens historia

Vad är sexualitet? Michel Foucault⁴⁷ skriver om beteenden, sensationer, bilder, begär, instinkter och passioner. Dessa har förändrats över tid.⁴⁸ Uppsatsen ska inte redovisa för varje utveckling i historien av sexualiteten, men exempel ges för att vidga förståelsen av heteronormen och de maktstrukturer som genom historien har påverkat människors sexuella handlingsutrymme. Synen på onani, kvinnans delaktighet i samlaget och hbt-personers rättigheter är några exempel på hur diskursen genom tiden har förändrats.⁴⁹

Under antiken var det dynamiken, formen av den sexuella identiteten man var intresserad av och inte morfologin; den aktivitet den bär vittne om. Omåttlighet var under antiken klandervärd. Moraluppfattningen handlar här inte om handlingen i sig utan om den kvantitativa delen. Med kristendomens syn på sexualitet kom mer regler och förbud i förhållande till antikens afrodisia. Kristendomen kom med uppmaningen om att skilja sig från synden som ligger dold inom farliga krafter i sexualiteten. Omoralens två främsta former för en man vid idkandet av afrodisia var omåttlighet och passivitet. Honan, slavarna och gossarna skulle vara passiva, medan mannen skulle vara den aktiva. Afrodisia i sig antas som naturlig;

⁴⁷ Foucault, (1926-1984), fransk filosofiprofessor. Engagerad i sociala och politiska frågor.

⁴⁸ Foucault, (1984), s. 33.

⁴⁹ Lundahl, (2005), s. 261-274.

däri kan fortplantning och släktens överlevnad ske. Därav skiljer sig antikens afrodisia sig nämnvärt från den kristna upplevelsen av köttet.⁵⁰

Termen sexualitet uppstod sent, i början av 1800-talet konstaterar Foucault. Individerna måste härvid erkänt sig som subjekt inom sexualiteten, varpå sexualiteten har sammanfogats med ett system av regler och tvång.⁵¹ Sexualiteten är ingen företeelse som existerar på förhand; sexualiteten är en social konstruktion, hävdar Foucault. Den bringas fram ur diskursen. Härvid måste man frigöra sig tankemönstret om att sexualiteten är oföränderlig. Foucault menar att det är när den erotiska njutningen börjar klassificeras i normalt och icke normalt, accepterat och avvikande som den blir en sexualitet. Det är när den av människan skapas i form av tal och skrift. Det är i sanningssökandet som sexualiteten växer fram. Sexualiteten har blöts och stötts, inte sopats under mattan i det moderna samhället. Snarare har den varit föremål för diskussioner.⁵² Den moderna varelsen har således haft ett kall att vilja veta och finna sanningen gällande sexualiteten, menar Foucault.⁵³ Synen på sexualitet är ingen statisk naturlighet som inte har förändrats över tid och som heller inte kommer att förändras. Synen på vad som är en god sexualitet och vad som inte är det har förändrats i historien.⁵⁴

Hur utformar och stämplar människan sig själv genom olika normer och regler av sexualiteten? Foucault funderar över den ”*normaliseringsprofil*”⁵⁵ som kategoriserar beteenden i friskhet och sjukdom, det normala och det onormala, i njutning och i synd. Dessa begrepp blir för skapandet av den mänskliga identiteten i det här sammanhanget mycket betydelsefulla.⁵⁶ Sexualiteten uttrycks inom fält av makt. Kanske är det just inom maktapparaten som begreppet sexualitet har vuxit fram. Makt kan ses som en tillbakahållande kraft.⁵⁷

3.2 Godtyckliga normer i vardagsverkligheten

Människor är inte frikopplade ifrån varandra utan lever i kontexter, i olika kulturer. Det kan exempelvis vara i grupper av vänner, inom familjen, i organisationer eller andra sammanhang

⁵⁰ Foucault, (1984), s.33-45.

⁵¹ Ibid., s. 7-8.

⁵² Foucault, (1976, 1984).

⁵³ Foucault, (1984), s. 10.

⁵⁴ Foucault, (1976, 1984).

⁵⁵ Foucault, (1984), s. 14.

⁵⁶ Ibid., s. 9-15.

⁵⁷ Foucault, (1976), Tolkning med inspiration av Giddens (1992).

av grupper vari man har normer och traditioner som utgör ett slags oskrivet regelverk för hur man som individ bör interagera. Individens upplevelser av verkligheten, den kultur som h-n lever i, är subjektiv. Därmed finner vi att det inte finns en universell beskrivning av vardagen i samhället, utan snarare flera subjektiva tolkningar av den. Med hjälp av framför allt Peter L. Berger och Thomas Luckmann⁵⁸ kommer vi nedan att finna stöd i dessa tankar.

Den förgivet tagna vardagen

Social interaktion är en viktig del av vardagslivet, skriver Berger och Luckmann som står bakom socialkonstruktionismen. Även om tolkningar inom relationer är godtyckliga är de ändå en förutsättning för ett fungerande vardagsliv. Relationer utmärks av att individer bemöter varandra med en föreställning om den andre.⁵⁹ Individen föds in i ett samhälle som redan har en föreställning om hur världen bör ordnas för att den skall fungera. Människan handlar ofta utifrån ett förväntat beteende för att passa in i samhällsordningen, för att inte stigmatiseras som en avvikare.⁶⁰ Thomasteoremet och den självuppfyllande profetian kommer här väl till pass.⁶¹

Den mänskliga aktiviteten har en tendens att bli vanemässig. Dessa vaneprocesser blir till *institutionaliseringar* inom vilka givna mönster för hur man bör bete sig finns. Bryts dessa blir följden ofta sanktioner exempelvis i form av blickar och kommentarer ifrån den direkta omgivningen, men det kan också handla om rättsliga åtgärder. Den institutionella världen upplevs av individen som en objektiv verklighet, det vill säga den ”riktiga” verkligheten. Den här blir för individen *den dominerande verkligheten*. Individen fäster mest uppmärksamhet vid just den här verkligheten. Det finns dock en medvetenhet hos individen om att världen är mångfasetterad och därigenom, från den ena verkligheten till en annan, kan livet upplevas förvirrande. I vardagslivet besvarar individen detta med att lägga till med en *naturlig attityd*. Det är här upplevelsen av den egna verkligheten blir definierad som den sanna; som den ”riktiga” verkligheten. Det är här individen skapar mening. Vardagslivet uppfattas dock också som en intersubjektiv värld som delas med andra. Häri delas tolkningar och mening, samtidigt som individer har olika perspektiv på tillvaron. Den naturliga attityden bygger på

⁵⁸ Berger, (f.1929), amerikansk professor i sociologi och luthersk teologi. Luckmann, (f.1927), tysk professor i sociologi, emeritus sedan 1994.

⁵⁹ Berger och Luckmann, (1966), s. 41-44.

⁶⁰ Folkesson/Nordberg/ Smirthwaite, m fl., (1999); Nordberg s. 48.

⁶¹ Angelöw och Jonsson, (1990), s. 14, 156-157.

common sense-medvetandet; en kunskap som delas med omgivningen; som ses som självklar, riktig och ”normal”.⁶²

Människans vardagsliv är strukturerat rumsligt och tidsmässigt. Människan har visshet om att livet är ändligt. Livet präglas av en viss historicitet. Dessa faktorer bidrar till individens handlingsmönster. Om individen ska kunna uppmärksamma att dennes vardagsliv är skapad och inte i sig naturlig så krävs det att det rutinaktiga mönstret bryts. De tolkningar vi som individer gör i livet utanför det egna kulturmönstret, härstammar emellertid fortfarande utifrån vardagslivet och detta inrutade perspektiv.⁶³

Normer förmedlas inte främst genom hot eller förbud utan genom ett handlande och genom en språklig diskurs där avvikarna pekas ut och där vardagskunskapen ses som det ”naturliga” och ”sanna”.⁶⁴

Språket som meningsskapande

Språket är meningsskapande och godtyckligt. Subjektet skapas; det är inte. Språket behåftar strukturer, men då det aldrig är slutgiltigt fixerat finns häri en förändringspotential. Individer har möjligheter att förändra diskurser, det vill säga verkligheter. Subjekt och handling är varandras förutsättningar. Individen skapar/förändrar sin identitet i samhället, och samhället i sin tur utvecklas eller behäftas av individen. Diskurserna är vår förståelse av världen. Det är till följd av ifrågasättandet av en diskurs, i motsättningen av en annan, som sociala innovationer skapas.⁶⁵

3.3 Makt

Vem ska få vara människa och på vems villkor? Vad är det som gör oss till människor? Vilka tillåts bli och vara människor? Vilka erkänns som fullvärdiga medborgare? Judith Butler⁶⁶ menar att subjektet är socialt konstruerat och att dess existens är avhängig samhällets erkännande. Ett icke samhälleligt erkännande eller ett tvång av skapandet av ett subjekt är icke acceptabla alternativ för ett mänskligt liv. Erkännande handlar om att se den andre som

⁶² Berger och Luckmann, (1966), s. 33-35, 69-70, 76.

⁶³ Ibid., s. 36, 38-40.

⁶⁴ Lundahl, (2005), s.261, 283.

⁶⁵ Nordberg, (2007), s. 315 – 317.

⁶⁶ Butler, (1956), professor i retorik och litteraturvetenskap. Butler ses som en av de första som lanserade Queerteorin.

en separat individ, men att likväl inse det faktum att psykiskt strukturerade är människor lika.⁶⁷

Härav uppstår en förståelse av att makt kan utövas så att individer inte erkänns som mänskliga, och därmed fråntas möjligheten till att uppfattas som politiskt verkliga subjekt. Makt kan utövas genom att förnedra exempelvis ett genus eller en sexuell identitet. Att bli särbehandlad; institutionaliserad; att upplevas som den ”andre”, är att förpassas till det omänskliga. Att förklara genus utifrån de två könen är ett genustvång. Det är att förgripa sig på individer som inte känner sig inkluderade i denna ordning. När lagarna särskiljer på individer utifrån genus, eller sexualitet, skapas ett ojämlikt samhälle med en hierarki vari subjekt får olika maktpositioner.⁶⁸ Michel Foucault menar att människan definierar sig som ett subjekt utifrån samhällets föreställningar om henne/honom beroende på om h-n är, exempelvis, man eller kvinna.⁶⁹

Maktstrukturer

Vissa maktstrukturer är gängse etablerade i vår vardagskunskap: exempelvis, mäns makt över kvinnor; föräldrars makt över barn; statens makt över befolkningen; den heteronormativa strukturens makt över all annan sexuell preferens. Vad har dessa maktstrukturer gemensamt? Någon part vinner på förhållandet och ifrågasätter inte strukturen då den ger vederbörande en förtjänst. Det är maktstrukturer som ifrågasätter individen som subjekt. Det är maktstrukturer som får oss att ifrågasätta vilka vi är. Dessa maktstrukturer påverkar förhållandet av subjektet. De påverkar synen på en själv, och de påverkar andras förståelse av en själv. Att inneha makt är inget statiskt tillstånd. Makt skapas och upprätthålls i relationer, inom aktivitet. Maktrelationer är ett fenomen som yttrar sig i alla sociala nätverk. Det är maktstrukturer, som är motsatser till makt som kännetecknas av kunskap, kompetens och kvalifikation, som diskriminerar.⁷⁰

Heteronormen

Queerteoretiker vill undersöka hur identiteter, gärningar, normer och föreställningar binds ihop till det som benämns sexualitet⁷¹. Kategoriseringen av människor är ett led i

⁶⁷ Butler, (2006).

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Foucault, (1982).

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Uppsatsen benämmer det här i förlängningen som det sexuella handlingsutrymmet.

stereotypifieringen som sker för att få ”kunskap” om världen för att däri kunna skilja avvikarna från ”de normala” och ”riktiga”.⁷²

Heteronormen är en av alla de maktstrukturer som styr samhället. Ordningen i det heteronormativa samhället kräver en gränsdragning mellan man och kvinna för att kunna upprätthållas. Den är byggd på föreställningen om att det ska vara en man och en kvinna i en sexuell relation utifrån tanken om att sex ska reproducera barn. Heteronormen bygger också på föreställningen om att en individ med manligt kön ska ha ett maskulint genus och att en individ med kvinnligt kön ska ha ett feminint genus. I stigmatiseringen av den sexuella identiteten förringas allt utöver den heteronorma sexualiteten, och ses därmed som avvikande. I ett heteronormativt samhälle framställs ett heterosexuellt liv i tvåsamhet som det mest åtråvärda och det riktiga sättet att leva på.⁷³

Som Hirdman uttrycker det så blir sociobiologins tankar om könets betydelse för identitetsskapandet problematiska om man tror på dem och ständigt återskapar dessa föreställningar i sin vardag. Biologin ses ofta som ”naturlig” och oföränderlig. Om man tror på mannen som överordnad⁷⁴ genspridare, där kvinnan ses som den passiva mottagaren, kan detta leda till ett inskränkande av det sexuella handlingsutrymmet.⁷⁵

Intersektionalitet

Intersektionalitetsbegreppet står i förbindelse med poststrukturalistisk förståelse av sexualitet. Det framhåller görandet av olika subjekt. Begreppet innebär en tanke om att olika maktordningar lever i ett slags symbiot förhållande. Maktstrukturerna interagerar med varandra och kan inte oberörda isoleras från de andra då de konstruerar varandra.⁷⁶ Så ser vi hur exempelvis sexualitet och genus sammanflätas, och maktstrukturerna blir än mer komplexa i sin art. I vår uppsats försöker vi anamma denna kunskap om att maktordningar ”interagerar” och vi försöker att ha med oss denna tanke under hela forskningsprocessen.

⁷² Ambjörnsson, (2006).

⁷³ Ibid., se bland annat s. 52.

⁷⁴ Mannen har kulturellt ofta setts som normen; den ”sanna”, ”rätta”, ”ursprungliga” människan och har därför utgjort en mall, att som människa eftersträva. Ett genomgående tema i *Genus –om det stablas föränderliga former*, (Hirdman, 2001).

⁷⁵ Hirdman, (2001), se exempelvis s. 80-83.

⁷⁶ Lykke, (2003), s.47-56; Lykke, (2005).

3.4 Sexualitet i det senmoderna samhället

Människors sexualitet och sätt att forma sina intima relationer hänger nära samman med samhällseliga villkor. Anthony Giddens⁷⁷ använder uttrycket *senmodernt* för att beskriva det samtida västerländska samhället. Detta senmoderna samhälle innehåller inte längre modernitetens industriella ideal med starka traditioner och visshet inför individens framtida livsmönster. Istället kännetecknas samhället av en snabb förändringstakt och stor rörlighet genom medialisering och globalisering. Mellan människor har ökad kommunikation öppnat vägar till hela världen, både genom fysiska resor och genom den nya tekniken; internet. Samhället präglas också av en *individualisering* där *identitetsskapande* är det senmoderna samhällets starkaste fokus. Tidigare tilldelades människor i hög grad sin identitet genom kultur, familj, traditioner, klass och kön med mera, men till följd av den så kallade *avtraditioniseringen* får människor, särskilt unga, nu söka den själva. Till följd av att världen genom särkoppling från traditioner plötsligt blivit tillgänglig på helt nya sätt står människor med oerhört många valmöjligheter. Människor tvingas att välja, och att välja bort.⁷⁸

Giddens menar att vår samtid har förändrats vad gäller sexuell jämlikhet. Uppdelandet av kvinnor som antingen dygdiga eller lösaktiga var något som även samhällets institutioner upprätthöll och kontrollerade, medan mäns sexualitet har givits mer spelutrymme och variationsmöjligheter. Otrohet inom äktenskapet var för en kvinna något straffbart men för en man förståeligt och något som en mans hälsa ansågs fara väl av. Giddens menar emellertid att det på bara de senaste decennierna har skett en *sexuell revolution* som har öppnat upp för en ny värld full av *sexuella förhandlingar*. Mäns sexuella dominans har ifrågasatts av kvinnor och accepteras inte längre.⁷⁹

Identitet och reflexivitet

Giddens hävdar att vår samtid genomgår övergripande sociala förändringar. Här är jagidentiteten och kroppen öppna och reflexiva karaktärer, som kännetecknas av ett uppbrott mot traditionella stereotyper, exempelvis gällande kön och heteronormativitet. Giddens menar att jagidentiteten, under de senaste decennierna, har blivit särskilt problematisk till följd av att vi lever i ett *högrelexivt* samhälle. Människor går genom livet med ett öppet projekt numera;

⁷⁷ Giddens, (f.1938), brittisk professor i sociologi, samt politisk teoretiker.

⁷⁸ Lalander och Johansson (2007).

⁷⁹ Giddens, (1992), kap. 1.

det så kallade *reflexiva jagprojektet*, som särkopplat från tradition för med sig nya krav och bekymmer. I det reflexiva jagprojektet ingår ett kontinuerligt förhandlande och utfrågande av nuet, det förflutna samt framtiden. Följande berör den sexuella identiteten, liksom andra delar av människors identitet. Giddens menar alltså att kroppen, liksom sexualiteten och jaget, är genomsyrat av reflexivitet numera. Detta aktualiserar en uppsjö av frågor. Vad sexualiteten anbelangar ligger frågan om sexuell identitet närmast till hands.⁸⁰

Plastisk sexualitet

Detta senmoderna samhällssystem påverkar formen för människors intima relationer. Utöver att *det romantiska kärlekskomplexet* är under upplösning, skönjer Giddens ytterligare en viktig samhällelig utveckling. Giddens menar att en djupgående förändring av individernas privatliv påbörjades i och med möjligheten att kunna förhindra graviditeter. I och med detta kunde sexualiteten bli något som var formbart, en individuell ”egendom”.⁸¹ Idag, menar Giddens, har sexualiteten blivit helt autonom eftersom tekniken har nått stadiet av en artificiell fortplantning. Det krävs ingen sexuell aktivitet för fortplantning, vilket innebär en slutgiltig ”befrielse” av sexualiteten. Att sexualiteten på detta sätt har blivit alltmer skild från fortplantning, släktskap och generationsled benämner Giddens som inträdandet av den *plastiska sexualiteten*. Han menar att den plastiska sexualiteten är förutsättningen för de senaste decenniernas sexuella revolution, där sexualiteten helt kan bli en egenskap hos individerna och deras samspel. Fortplantningen krävde tidigare heterosexuella handlingar men resultatet av redan nämnda förändringar blir att heterosexualiteten inte längre behöver vara den norm som all annan sexualitet bedöms utifrån. Dithän har vi dock ännu inte nått, att heterosexualitet ses som en smakriktning bland flera andra. Men det ligger i förlängningen av ”fortplantningens socialisation”, hävdar Giddens⁸². Lika djupt rotat är motståndet mot sexuell mångfald som att kvinnor förhindras tillgång till jämlikhet på den sociala och den ekonomiska arenan.⁸³

Demokratiseringen av privatlivet

Giddens argumenterar för att en *demokratisering av privatlivet* just nu sker. Demokrati skulle här kunna definieras som: en avsikt att nå ”fria och jämlika förhållanden” mellan individer. Den bygger på *autonomi*, det vill säga en förmåga hos individen till självreflektion och

⁸⁰ Ibid., kap. 1, 2, 10.

⁸¹ Giddens, (1992), kap. 2.

⁸² Ibid., s. 37.

⁸³ Ibid., kap. 2.

självbestämmande. Giddens hävdar att *autonomiprincipen* är ledtråden och den enskilt viktigaste komponenten i demokratiseringsprocessen av privatlivet. Autonomi innebär på det området ett framgångsrikt förverkligande av det reflexiva jagprojektet, vilket är förutsättningen för att kunna relatera till andra på ett jämlikt sätt.⁸⁴

Autonomiprincipen:

*Individerna skall vara fria och jämlika i frågor som rör bestämmandet av deras egna livsvillkor. Detta innebär att deras lika rättigheter (och, som en följd därav, lika skyldigheter) skall vara inskrivna i det ramverk som skapar och begränsar de möjligheter de har att tillgå, så länge de inte nyttjar detta ramverk till att kränka någon annans rätt.*⁸⁵

Det här innebär också att demokratin balanserar mellan en fri, jämlik självutveckling, och en *konstitutionell begränsning*⁸⁶ av den distributiva makten. Giddens skriver att ”de starkas frihet” måste tyglas. Demokrati är oförenlig med privilegier men vän med pluralism, hävdar Giddens, och får inte straffbelägga olikhet. Att institutionalisera autonomiprincipen innebär att rättigheter och skyldigheter måste specificeras och de behöver vara faktiska, inte bara formella⁸⁷. Demokrati förutsätter förhandlingar på det sätt att rättigheter och skyldigheter är ett resultat av förhandling, de kan inte vara förgivet tagna. På detta sätt måste således rättigheter och skyldigheter göras till föremål för kontinuerlig reflexiv uppmärksamhet.⁸⁸

Den rena relationen

Giddens har ett begrepp på en ny slags relation som ligger i linje med demokratiseringen av privatlivet; *den rena relationen*.⁸⁹ Den innebär en social relation som upprättas för sin egen skull och som upprätthålls så länge parterna anser att den är värd att behålla; det vill säga att relationen är tillräckligt tillfredställande. Den rena relationen utmärks av sexuell och känslomässig jämställdhet. Det är upp till parterna i den rena relationen att ömsesidigt förhandla om och reflektera över huruvida de önskar sexuell exklusivitet eller ej. Den rena relationens kitt uttrycks av att inblandade parter skall godkänna relationen ”tills vidare”, det

⁸⁴ Ibid., kap. 10.

⁸⁵ Ibid., s. 160.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Exempelvis att homoadoption är lagligt men ännu har ingen sådan adoption godkänts i Sverige.

⁸⁸ Giddens, (1992), kap. 10.

⁸⁹ Ibid., s. 58.

vill säga så länge den är givande för de berörda individerna. En persons sexualitet utgör en del av andra förhandlingsbara delar av relationen.⁹⁰

Den rena relationens ideal är att individerna ska få vara med och bestämma villkoren i sina relationer. Detta skall gälla vid inledningen, fortvaron och avslutandet av relationen. Relationen skall karaktäriseras av förhandlande, respekt och öppenhet. Giddens definierar intimitet som mer än en interaktion – han menar att intimitet även rymmer rättigheter och skyldigheter, där ett spann av privilegier och förpliktelser bestämmer hur vardagens praktiska handlande ser ut. Giddens menar att den sexuella frigörelsen uppstår i föreningen av den plastiska sexualiteten och det reflexiva jagprojektet.⁹¹ Vi kopplar detta till att det sexuella handlingsutrymmet kan anses inrymma rättigheter, skyldigheter, privilegier och förpliktelser.

3.5 Handlingsutrymme

För att teoretiskt förankra vårt begrepp *sexuellt handlingsutrymme* utgår vi från Joachim Israels⁹² teoretiska begrepp kring handlingsutrymme. Dessa begrepp faller väl i linje med uppsatsens socialkonstruktionistiska ansats eftersom Israel ger ett alternativ till naturalistiska motivationspsykologiska teorier som har en mer biologisk (essentialistisk) syn på handlingsutrymmet.

Israel framhåller *hinder* och *möjligheter* som begrepp inom det mänskliga handlingsutrymmet. Israel kritiserar tanken om att människors orsaker till handlande per definition skulle beskrivas utifrån biologiska behov och inneboende drivkrafter. Israel uppmärksammar att motivationspsykologiska teorier ofta använder drivkrafter av fysiologisk eller biologisk art som orsaksfaktorer till mänskligt handlande. Israel motsätter sig dessa naturalistiska grundantaganden som han menar bortser från att mänskliga handlingar i stor utsträckning utgörs av interaktioner, och slår i stället ett slag för en interaktionistisk ansats som utgår ifrån människans relationer i den fysiska och sociala världen.⁹³

Israel uppmärksammar det faktum att det i vårt vardagsspråk ofta existerar biologiska fördomar, särskilt när det gäller att förklara våra handlingar. Detta riskerar att reducera

⁹⁰ Ibid., kap. 10.

⁹¹ Ibid., kap. 10.

⁹² Israel, (f.1920-2001), svensk professor emeritus i sociologi.

⁹³ Israel, (1990), s.51-68.

förklaringar till handlande med hänvisning till endast biologi, och missa sociologiska och psykologiska förklaringar. Ur en moralisk synvinkel kan ett språkligt biologiskt fokus där drivkrafter, behov och begär ses som främsta orsak, generera ursäkter om att handlingar sker utanför den mänskliga kontrollen. Israel kritiserar detta och menar att det kan bli ett sätt att avsäga sig från ansvar för sina egna handlingar.⁹⁴

Begreppet ”behov” används flitigt som förklaring till att drivkrafter genererar ett mänskligt handlande. Israel lyfter fram att ordet dock används slarvigt i olika kontexter. ”Behov” kan begreppsligt användas som en nödvändig betingelse för någon eller något, exempelvis att människan behöver syre för överlevnad. Det är utifrån den här biologiska och fysiologiska begreppsanvändningen som ordet ”behov” har utsträckts till andra kontexter. När situationer är svåra att förstå eller förklara använder sig människor ofta av biologiska förklaringar, även i sin vardag. Föreställningen om biologisk överlevnad kan användas i situationer där det är tvivelaktigt att göra så. Våra handlingar drivs oftast inte av vårt behov av exempelvis syre; detta sker först i en nödsituation.⁹⁵

Begreppet ”behov” används ofta i vardagsspråket i ett normativt syfte. Motivationsvokabulären har socio-lingvistiska funktioner där handlingar, särskilt då de tycks ovanliga eller konstiga, förklaras biologiskt. Detta görs för att legitimera handlingar. Exempelvis föreställningen om att män har större behov av sexuella handlingar än kvinnor, och därmed ”behöver” sex. Den har även till syfte att övertala andra genom en omskrivning av normativa uttalanden. Exempelvis har vi här påståendet att män och kvinnor till naturen har olika intressen, i stället för att se det ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv där socialisationen har påverkat individen. Man kan tala om att människor har ett ”behov” av sexuella handlingar, men det handlar snarare om vällevnad än om överlevnad. Satsen skulle mer riktigt kunna omformuleras till att ”jag mår bra av orgasmer som jag får via sex”. Om en människa uttrycker att h-n behöver en partner, så kan detta snarare tolkas som en önskan om en partner. Härav kan föreställningen om att handlingen skulle härledas utifrån tvingande drivkrafter lämnas. Människans handlande kan istället tillskrivas individen.⁹⁶

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

I Israels *handlingsteori* ligger fokus på begreppen *intention* och *målsättning*, och den koncentrerar sig på faktorer så som *hinder* eller det som underlättar för handlingen, *möjligheter*. Istället för att tala om orsaker vill Israel lyfta fram begreppen intentioner och skäl, och därmed placera handlingsanalysen i en interaktionistisk ram. Att ge skäl till en handling är att uppge vilket mål aktören försöker uppnå. Härvid kan ”drivkrafterna” lämna plats åt det som sker via en *interaktion* mellan en individ och någon eller något.⁹⁷

Israel föreslår en analys av vardagsspråket, där man analyserar en handlings kontext och inte inneboende orsaker som motivationspsykologin gör. Handlingar och särskilt språkhandlingar placeras i en interaktionistisk ram. Det blir en analys av de sociala skälen för användningen av en viss vokabulär; en teori som istället för att leta efter orsaksförhållanden uppmärksammar hinder och möjligheter. Ansatsen menar att det inte finns situationer, varken i den fysiska eller sociala världen, som inte erbjuder hinder. En värld utan hinder skulle vara kaotisk. Existensen av hinder begränsar vårt handlingsutrymme, men är samtidigt nödvändiga i ett samhälles funktion. Lagar är mer konkreta hinder. Oftast legitimerar samhället hinder som sätts upp för att stoppa exempelvis en kriminell verksamhet, medan det inom det moraliska och politiska kan vara önskvärt med en annan slags variation av hinder.⁹⁸

Hinder finns således på olika nivåer. Den första nivån är människans biologiska utrustning och den fysiska världens struktur. Den andra nivån av hinder är samhället, betraktat som en process eller ett system. Här ryms maktstrukturer. Dessa hinder kan överskridas om aktören är villig att ta de konsekvenserna. Den tredje nivån utgörs av organisationer i vilka vi lever och arbetar. Exempel är familjen, universitet, frivilliga organisationer etcetera, och dessas normativa tillåtelse eller ej av en viss handling. Den fjärde nivån beskriver de interpersonella relationerna och interaktionerna. Här handlar det om två slags hinder. Det är formella regler det vill säga makthierarkier mellan aktörerna, samt hinder för själva kommunikationsprocessen. Den sista nivån är den där individen sätter upp egna hinder för sig själv. Detta kan böttna i rädsla, osäkerhet eller bristande tillit till den egna förmågan.⁹⁹

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

Hindren måste på varje nivå analyseras i den kontext som de förekommer i. Ibland måste analysen av hindren analyseras med hjälp av det som underlättar en handling.¹⁰⁰

Framförallt kommer vi att se till hinder och möjligheter på den andra, tredje samt fjärde nivån. Det är dessa nivåer som främst ryms inom det socialkonstruktionistiska perspektivet, då den första berör biologiska orsaker och den sista psykologiska.

¹⁰⁰ Ibid.

4. Tidigare forskning

Vi lyfter nedan fram tidigare forskning som vi anser relevant för vår studie; som kan hjälpa oss att förstå studenters upplevda sexuella handlingsutrymme på Campus.

4.1 Det sexuella handlingsutrymmet i ett rättighetsperspektiv

Hur normer och en förgivet tagen vardagsverklighet kan diskriminera

Då vi söker efter tidigare forskning med begreppen ”sexualitet” och ”studenter”¹⁰¹ finner vi en för vår uppsats intressant studie av Mika Nielsen som behandlar huruvida bi- och homosexuella universitetsstuderande kvinnor genom kvalitativa intervjuer upplever att heteronormen återspeglas och reproduceras vid Lunds universitet.¹⁰² Som utgångspunkt används Lunds universitets handlingsplan för att främja studenters lika rättigheter, specifikt sexuellt likaberättigande som utformats utifrån *lagen om likabehandling av studenter i högskolan*¹⁰³. Vi väljer att lyfta upp några av Niensens resultat som kan ge ytterligare förankring för delar av våra egna resultat. Nielsen diskuterar ”öppenhet” angående sexuell identitet och på det sätt som begreppet definieras i rapporten så finner författaren att trots att de flesta av de 20 informanterna anser sig mest leva öppet (med sin sexuella identitet), så uppger många att de är mindre öppna på universitetet än i sitt liv i övrigt. Nielsen uppger att de viktigaste resultaten i hennes forskning utgörs av den stora tystnad som omger samkönade relationer vid Lunds universitet, och att informanterna upplever detta som diskriminerande. Sexuell identitet är överhuvudtaget inte ett samtalsämne på universitetet, men heterosexualitet tas för givet och bekräftas ständigt som norm, såväl i utbildningen som i det sociala livet utanför studierna. Tystnaden verkar i än högre grad omgärda bisexuell identitet än homosexuell identitet. Bisexuella informanter blir av omgivningen omväxlande definierade som heterosexuella eller homosexuella beroende på parterns kön, men aldrig som bisexuella. Tal om samkönad sexualitet (och då särskilt bisexualitet) är frånvarande eller mycket sporadiskt förekommande i undervisningen, och hos föreläsare tas heterosexualitet för givet. Intervjupersonerna beskriver en märklig känsla av att ”inte finnas” på universitetets område, och uttrycker att det ju borde finnas fler personer än de själva som inte är heterosexuella.

¹⁰¹ www.scholar.google.se, (2009-07-01)

¹⁰² Nielsen, (2004).

¹⁰³ www.riksdagen.se (2009-09-01).

Utanförskapet kopplat till sexuell identitet gäller även studentlivet och då särskilt kopplat till studentpubar och studentnationer. Många informanter väljer aktivt bort dessa arenor då de uppfattas som skapade för exklusivt heterosexuella handlingar. En informant uppger att hon inte har tillåtit gå med sin flickvän på nationsbal. Paret uppmanades istället att ha var sin manlig partner till bords istället. Genom föreningar såsom gaystudenterna synliggörs dock samkönad sexualitet och studenterna slipper här bli ifrågasatta. Studenterna uppger att ett inkluderande språk på föreläsningar ger en känsla av att det är enklare att vara öppen med sin sexuella identitet. Studenterna kräver en fullvärdig integrering och efterlyser reflektion kring kön och sexualiteter samt ett ifrågasättande av heteronormen. Författaren trycker på vikten av ett medvetandegörande hos studenter och personal vid universitetet angående likabehandlingslagen.¹⁰⁴

Katarina Wennstam, kriminalreporter, har skrivit två böcker i serien *En bok om samhällets syn på våldtäkt*¹⁰⁵ där hon problematiserar normer och värderingar som existerar kring sexualitet och genus i vårt samhälle. Med hjälp av intervjuer av kvinnliga våldtäktsoffer och manliga gärningsmän, med hjälp av utredningar och lagtexter, domar och förundersökningar samt relevant litteratur och artiklar har Wennstam sammanställt just Sveriges syn på våldtäkt. Wennstams böcker är rapporter och inte direkt forskning, men med tanke på böckernas empiriska underlag så anser vi att de är legitima som bakgrund för vår uppsats. Wennstams berättelser visar på att godtyckliga normer utifrån ett maktstrukturellt perspektiv ofta har styrt domar i våldtäktsmål. För att preventivt kunna arbeta med att förhindra våldtäkt bör man arbeta med normer, värderingar, lagar och olika maktstrukturer. Varken gärningsmän eller offer gynnas av den syn på våldtäkt som Wennstam beskriver i sina böcker. I avseendet att Wennstam pekar på att våldtäkt i samhället ses som ett sexuellt brott och inte som ett maktbrott, då det är just det senare, är intressant för uppsatsen. Det konstaterandet lyfter fram att sexualiteten befinner sig inom maktstrukturer. Det visar att brottet våldtäkt inte är förankrat i det biologiska könet eller att det finns en oundviklig drift hos män som inte går att styra, utan att det handlar om en konstruktion av vad som är rätt och fel, vad som är bra och dåligt; normer. I det här fallet lyfts heteronormen fram i sin yttersta konsekvens genom att skulden för våldtäkten riskerar att läggas på offret/kvinnan, detta beroende på kvinnans tidigare sexuella handlingar. Wennstams böcker har skapat debatt och diskussion, varvid

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ *Flickan och skulden*, (2002); *En riktig våldtäktsman*, (2004).

Wennstam utgör ett exempel på att diskursen måste lyftas fram för att ge reflektion och medvetenhet.¹⁰⁶

4.2 Strukturella förändringar inom det sexuella handlingsutrymmet

Tidigare forskning om begreppen ”sexuality” och ”norms”¹⁰⁷ ger övervägande träffar som behandlar sexualitet och ungdomar, definierade som yngre människor än de informanter som vår empiri hämtas från. Ofta beforskas även svensk sex- och samlevnadsundervisning. Denna forskning kring sexualitet och ungdom är omfattande och Margareta Forsberg¹⁰⁸ har gjort två forskningsöversikter, år 2000 respektive år 2005, som ger god överblick över forskningsläget i Sverige. Vi anser att dessa är relevanta för vår studie trots åldersdifferensen¹⁰⁹. Forskning kring högskolestuderande människor och sexualitet är svårare att hitta och behandlar andra fokusområden än vårt; till exempel sexuell hälsa och sexuella trakasserier.

Forsberg skriver att de förgivet tagna normer och regler som florerar i ett samhälle är svåra att förändra, särskilt när det handlar om sexualitet och de normsystem som reglerar sexuella uttryckssätt. Detta eftersom dessa sexuella normer är djupt införlivade i individens förståelse av världen. Forsberg menar att de attityder och de föreställningar som omger sexualitet är *seglivade och tämligen okänsliga för yttre påverkan*¹¹⁰. I ett samhälle krävs därför stora strukturella förändringar innan attityder och förhållningssätt gällande sexualitet förändras. Det krävs därmed insatser som både är långsiktiga och de som skapar en reflekterande dialog för att resultat inom upplysningsarbetet och attitydbearbetande arbete ska uppnås.¹¹¹

Forskningsöversikten från 2005 visar på vissa pågående förändringar inom sexualitet och normer och nedan lyfter vi fram kunskap härifrån som är aktuell för denna uppsats. Forsberg redovisar för en förändring inom sexualitet som är entydig, nämligen att sexuella partners under en människas livstid påtagligt har ökat i antal, framförallt för kvinnor. Den forskning som finns kring gruppsex, alltså då fler än två personer har sex samtidigt, visar på att

¹⁰⁶ Wennstam, (2002 och 2004).

¹⁰⁷ www.ub.gu.se (2009-07-15); www.scholar.google.se (2009-07-01).

¹⁰⁸ Forsberg, (f.1958), socionom och fil dr i socialt arbete.

¹⁰⁹ Ungdomstiden anses idag förlängd i vårt senmoderna samhälle. Exempelvis: unga vuxna pluggar många gånger i längre utsträckning och skaffar möjligen familj senare i livet.

¹¹⁰ Forsberg, (2000), s.17.

¹¹¹ Ibid.

majoriteten ungdomar inte har erfarenhet av gruppsex men att det ändå verkar ha skett en viss ökning, och att de flesta ungdomarna principiellt inte tar avstånd från att människor kan ha gruppsex. Begreppet knullkompis är relativt nytt, men troligtvis inte fenomenet. En stor del av gymnasister på tredje året visade sig i en studie ha erfarenhet av en kk-relation. Stora förändringar har skett de senaste två decennierna inom området samkönad sexualitet. Ämnet är med start från början av 1990-talet beforskat och undersökningar visar på en vida större acceptans inför samkönad sexualitet idag jämfört med tidigare. Dock finns det skillnader mellan kön och ålder; yngre ungdomar är mer tveksamma till samkönad sexualitet än äldre ungdomar liksom att killar är mer tveksamma än tjejer till samma fenomen.¹¹²

Kunskapen som redovisas i ovan nämnda forskningsöversikt pekar på att det finns könsskillnader inom människors sexuella handlingsutrymme såväl som attityder. Detta strukturella mönster härleder Forsberg konstruktionistiskt till att det finns förväntningar på olika könspositioner och olika bemötanden av desamma. Det verkar, med stöd från forskningsöversikten, ske stora förändringar inom kvinnors sexuella handlingsutrymme. Detta härleder Forsberg till förändringar i hur våra intima relationer, det vill säga sexuella relationer samt kärleksrelationer, styrs. Samhälleliga system påverkar dessa intima relationer och Forsberg tar användning av Anthony Giddens argumentation om att samhälleliga förändringar sedan några decennier tillbaka är på god väg att luckra upp det som Giddens kallar *det romantiska kärlekskomplexet*. Detta begrepp omfattar såväl en kärlesideologi, det vill säga att sex och kärlek sammanlänkas, som heteronormativitet, och har enligt Giddens varit av avgörande betydelse för hur västerländska samhällen har sett på äktenskapliga och sexuella relationer de senaste tvåhundra åren. Det romantiska kärlekskomplexet har styrt och påverkat framförallt kvinnors sexuella handlingsutrymme, men är, till stor del på grund av just kvinnors ökade autonomi och sexuella emancipation, på väg att upplösas. Detta hävdar Giddens men syns också i forskningen om sexualitet som Forsberg har sammanställt; även om kärlesideologin fortfarande syns vara stark. Upplösningen består dels i att kärlesideologin ser annorlunda ut genom att människor idag inte nödvändigtvis sammankopplar sex och kärlek, dels i att heteronormativiteten ifrågasätts i större utsträckning vilket ruckar på heterosexualitet som en given norm kring relationer och sex. Kärlesideologins förändring menar Forsberg syns genom att studier visar på ett ökat antal sexuella partners, större öppenhet inför relationer som kk och även gruppsex. Åsikten om att sex endast hör hemma i

¹¹² Forsberg, (2005).

fasta relationer är också mindre utbredd. Heteronormen syns upplösas genom större acceptans gentemot samkönad sexualitet och talet om samkönade relationer är radikalt förändrad på kort tid.¹¹³

Utöver forskningsöversikterna vill vi lyfta fram resultat från Forsbergs egna avhandling¹¹⁴ där hon fokuserar på eventuella förändringar i attityder och normer kring sexualitet bland ungdomar. Forsberg har kombinerat kvantitativa enkäter med kvalitativa intervjuer och observationer. Resultatet i avhandlingen stärker på en generell nivå teorin om att *det romantiska kärlekskomplexet* försvagas allt mer. I en djupare analys visar sig dock kön vara en avgörande faktor när det gäller sexuell frihet, där flickor verkar mer bundna kring *kärleksideologin*. Forsberg uppmärksammar att ord som ”lust” och ”åtrå” kring sex saknas i tjejers diskussioner. Hon finner även att åldern verkar vara ytterligare en faktor som påverkar attityder och normer kring sexualitet; äldre informanterns könsskillnader verkar vara mindre. Tjejer visar på stor acceptans kring samkönad sexualitet. Forsberg menar att denna tolerans är karaktäristiskt för det senmoderna samhällets individualisation. Denna tolerans kan visa på en (pågående) utveckling i samhället mot ökad sexuell frigörelse. Generellt visar avhandlingen på att ungdomarna idag befinner sig i en komplex, oförutsägbar social verklighet.¹¹⁵

4.3 Kultur inom Campus

Genom sökningar av begreppen ”campus” eller ”university”¹¹⁶ visar sig särskilt ordet campus ofta sammankopplas med negativt laddade ord såsom sexuella trakasserier, våld och våldtäkt. I en kvantitativ kandidatuppsats om alkoholvanor vid Växjö universitet¹¹⁷ verkade variabeln ”boendeförhållande” påverka konsumtionen av alkohol särskilt dramatiskt. De studenter som bodde på Växjö universitets Campusområde skiljde sig åt i alkoholkonsumtionen från de studenter som bodde utanför Campus. Resultatet i studien visade ett större samband med just variabeln boendeförhållande än andra variabler såsom kön, socialt umgänge och ålder.¹¹⁸ Detta är intressant i vår studie genom sambandet mellan boende på Campus och beteende.

¹¹³ Forsberg, (2005).

¹¹⁴ *Brunetter och blondiner - Om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige*, (2005).

¹¹⁵ Forsberg, (2005).

¹¹⁶ www.ub.gu.se (2009-07-15) samt www.scholar.google.se (2009-07-01).

¹¹⁷ Bryggare, Ekstrand och Strömberg (2006).

¹¹⁸ *Ibid.*, (2006).

5. Resultat

Först ges en beskrivning av informanterna. Därefter fokuseras det sexuella handlingsutrymmet med fokus på Campus som ett samhälle i miniformat. Slutligen kategoriseras resultatet efter möjligheter och hinder för det sexuella handlingsutrymmet på Campus. Citaten är kursiverade. Då flera röster hörs används snedstreck för att skilja citaten åt.

5.1 Beskrivning av informanterna

Urvalskriteriet för informanterna är att de ska studera på Växjö universitet och bo på Campus. Samtliga sju informanter uppfyller det här kravet. Alla informanter är biologiskt kvinnor och upplever sitt genus också kvinnligt. Samtliga är födda någon gång under 1980-talet någonstans i Sverige. Informanterna har bott på Campus från ett halvår upp till tre års tid. Informanterna läser program inom något av områdena medicin, beteendevetenskap eller pedagogik. Fem informanter upplever att de har fått faktisk kunskap inom området sexualitet under sin studietid. Detta har givit sig i uttryck alltifrån att genus till anatomi, fysiologi samt gynekologi har behandlats under föreläsningar, eller att informanterna har tillgodogjort sig kunskap kring sexualitet inom ideella organisationer som springer ur Campus. Två upplever att de inte har någon utbildning alls inom sexualitet. Fem av sju informanter berättar att de är eller har varit aktiva i en grupp/organisation som behandlar begreppet sexualitet politiskt, socialt eller hälsomässigt. Dessa fem är inte per automatik de som upplever sig ha utbildning inom ämnet sexualitet. Vad det gäller upplevd sexuell identitet täcker informanterna de tre sexuella identiteterna som man brukar tala om: homosexualitet, bisexualitet samt heterosexualitet. Fördelningen är inte proportionerlig till antalet informanter. Fler upplever sig exempelvis som heterosexuella i förhållande till antalet homosexuella. Ett par informanter beskriver att de inte brukar definiera sig själva i dessa vedertagna termer och att deras sexuella identitet under livet har ändrats och fortfarande är under en process. Ytterligare fler talar om att de brukar reflektera över sin sexuella identitet. Färre heterosexuella reflekterar över den sexuella identiteten och flera utav dem menar att de alltid har upplevt sig, eller också varit helt säkra på att de är heterosexuella och tänker på det motsatta könet. Alla uppger sig vara sexuellt aktiva, en beskriver sig som relativt aktiv. Fyra personer av informanterna är singlar, två är sambo medan en är särbo/ har distansförhållande.

Varför "sex"?

Informanterna beskriver att sexualitet är en mer eller mindre viktig del i deras liv, och många menar att sexualitet angår alla även om man väljer att inte vara sexuellt aktiv. *Det berör alla, även de som inte liksom tänker sig själva som sexuella. --- Jag tänker att det är nånting som finns i media, på de flestas läppar, om det inte finns där så är det nånting man förhåller sig till att det finns.* Informanterna menar också att sexualitet är ett viktigt ämne att tala om i stort. Detta bland annat för kunskapsupplysning gällande STI men också gällande värderingsgrunder. Alla informanter menar inte att de aktivt brukar reflektera över fördelarna med att ha sex, men samtliga uppger fördelar på frågan. *Man mår bra av det rent fysiskt, alltså av närheten alltså, att det blir endorfiner och oxytocin och grejer i kroppen. // Närheten och den känslan med en annan person, alltså när det verkligen är, när det verkligen klickar, att det fungerar är ju en av de bästa känslorna som man kan vara med om som människa.* Flertalet lyfter fram närheten som något positivt med sex. Att det ger intimitet. Att man blir lugn och harmonisk. Att det är härligt. Informanterna svarar snabbare på frågan huruvida de reflekterar över riskerna med sex. Riskerna kan vara STI och graviditet, men också tankar om att andra tjejer kanske har sex fast de inte vill. Fördelarna med att ha sex beskrivs dock mycket mer utförligt och en informant säger uttryckligen att fördelarna överväger riskerna. En annan uttrycker att det är fördelarna som gör att man har sex. Anledningen till sexuella handlingar beskriver informanterna i form av sökandet på den där närheten; att få bekräftelse som sexuellt subjekt. Det kan också vara av kåthet, lust eller viljan av att kunna bli upphetsad och kåt i en sexuell akt. Att man tycker att det är skönt är också en anledning som uppges. *För att man är upphetsad. --- Ibland för att man har planerat det.* En del informanter kan också göra det för sexpartners skull, inte mot sin egen vilja, utan för att informanten i det här läget känner tillfredsställelse när partnern njuter. Ytterligare en anledning kan också vara att hon tycker att partnern förtjänar det. En beskriver att sex i positiv bemärkelse handlar om *vad det ger, vad man får och vad man ger. Det är väldigt spännande.* Många av informanterna har gärna sex med personen som de är kära i. Alla informanterna menar att man kan ha sex utan kärlek.

5.2 Campus - ett samhälle i miniformat

Alla informanter talar om Campus som ett samhälle i miniformat, även om de använder sig av olika begrepp och formuleringar, så som exempelvis: *bubbla // Det är som en liten egen stadsdel. // Campus är Campus och sen så Växjö är en annan, en annan grej. Eller känner jag*

det som att, för att man blir ju, jag menar här, det är ju här livet är just nu. // Det är så kompakt och att man lever så tätt inpå. Ofta händer det grejer här med, så oftast har man ingen anledning att ta sig utanför Campus.

En upplevd trygghet

Två av informanterna talar direkt om en upplevd trygghet på Campus. Jag tror att folk får en slags känsla av falsk trygghet, att Campus, att så länge man är på Campus så kan det inte hända nåt farligt och man kan gå hem själv i mörkret och man vågar gå hem med den där killen för att han bor ju på Campus och så där. Så tror jag det kan vara. // Intervjuaren: ”Upplever du att du kan röra dig fritt på Campus på kvällar och nätter?” Ja det känns mer säkrare på Campus liksom, än på... För det har jag tänkt, att om man skulle gå hem till nån på Campus känns det säkrare på nåt sätt än att om jag skulle träffa nån i stan och gå hem till nån som bor i stan. Jag vet inte riktigt varför men det känns som om här är alla studenter, här är vi liksom lika på nåt sätt. Så tycker jag.

Campusboendet

Informanter berättar om osynliga regler som gäller för boendet på Campusområdet. Ja det är lite såhär att bor man på Campus så har man liksom köpt lite, då har man fått lite extra i hyran, då kan man inte klaga på att någon festar en onsdag eller tisdag. Man kan inte liksom klaga på vissa grejer, utan vissa regler gäller på Campus och vissa inte. // Jag tycker att bor man här på Campus, eeh, bor man här i studentlägenhet överhuvudtaget, så har man ganska hög acceptans. --- Man får ju stå ut med att de festar... Det är lite så att: ”jag har fest på lördag, då klagar inte du. Nej, för jag tänker ha fest på fredag, då klagar inte du”. Vid tal om högljutt sex på Campus menar informanterna att fler grannar nog tycker att det är okej här, och även att de själva tycker det är okej. Jag tycker nog det, eller så, eftersom det är likadant som att spela hög musik. Nästa gång är det någon annan.

5.3 Sexualitetens existens på Campus

- hinder och möjligheter

Informanterna menar utifrån olika begreppsanvändning att allt är okej inom sexualitet, så länge alla inblandade är med på det och har en bra känsla inför det. Allt är väl okej, det är väl upp till var och en vad som är okej och inte okej. // Det som inte skadar nån, skulle jag säga. Så länge alla är med på det så ser jag inget problem, som jag kan komma på sådär. Så länge

det inte går ut över nån som inte vill så är allt okej. // Alla som är här är vuxna, eller klassas som vuxna i alla fall, då borde man ha det förståndet att man vet var gränsen går, eller i alla fall kunna ha det samtalet med personen så att man är överens, så att någon annan inte känner sig kränkt eller utsatt. Många av informanterna lyfter fram kommunikationen, både den verbala och den icke verbala, som en viktig del, antingen innan eller när man har sex.

Hinder och möjligheter kring sexuell identitet

Flertalet informanter uppmärksammar att heteronormen existerar på Campus, men att de har en känsla av att det finns en större acceptans på Campus både gentemot sexuella identiteter och sexuella handlingar i relation till synen i övriga samhället. *Det är ju inget jag har nåt belägg för, men jag kan tänka att de som har en högre utbildning och kanske har funderat på det här... två gånger... kanske kan vara lite mer öppna.* Informanterna upplever att olika sexuella identiteter respekteras, men att det finns ett förgivet tagande om att folk är heterosexuella. *Jag tror att många uppfattar mig som straight för att jag aldrig har nämnt. // Alltså jag utgår från att alla är straightar, alltså såhär faktiskt, sen om nån annan berättar nåt annat så är det bara såhär okej. // I och för sig, om man träffar studenter så antar de väl ofta att jag som tjej har en kille som pojkvän tror jag.* Informanterna är överens om att det finns förgivet tagningar kring studenters sexuella identitet; det att vara heterosexuell. Däremot menar de att det finns en acceptans på Campus kring övriga sexuella identiteter när dessa väl uppmärksammas.

Informanterna talar om att samkönade sexuella handlingar kan dra till sig uppmärksamhet i form av blickar, men att de aldrig har varit med om direkta sanktioner i form av kommentarer eller hotfulla handlingar. Intervjuaren frågar om det är okej att hångla eller tafsa på varandra på Campusområdet. En informant svarar att: *Mellan kille och tjej så har jag inte märkt nånting att det skulle va nåt. Att det skulle vara pinsamt eller så.* Intervjuaren: "När du säger mellan kille och tjej tror du att det skulle vara annorlunda...?" *Ja det drar ju mer uppmärksamhet till sig just för att det inte är lika vanligt att man ser det så. // Det uppmärksammas ju mer. Jag känner väl kanske att jag får mer blickar på mig om jag kysser min flickvän, offentligt här. Sen vet inte jag om det bara är att jag förväntar mig att få det eller om det faktiskt är så. Jag har aldrig fått nån kommentar eller att nån har liksom gjort nånting eller sagt nånting. --- Det är mindre blickar här än vad det är nere på stan.*

Flera informanter uppmärksammar att de tror att det är skillnad på acceptansen gentemot bögar respektive flator. I alla fall om acceptansen ska komma ifrån killar. En informant beskriver ett tillfälle då hon och hennes killkompisar ser två tjejer som hånglar. *Mina killkompisar som var med ute tyckte ju att det var skithäftigt.* Informanten berättar att de inte skulle reagera likadant om det hade varit två killar som hånglade. Killkompisarna poängterar för informanten att de själva inte är bögar.

En informant vittnar om att föreläsarna kan ha ett väldigt heteronormativt språk. När hon har kommenterat detta så har föreläsarna tackat henne för att hon uppmärksammat det. Ett par informanter menar att föreläsarna här på universitet är mer inkluderande i språket i jämförelse med gymnasiet och tidigare skolår. *Men jag tycker att det kan tas upp en del på föreläsningarna och sådär, att lärarna inte alltid antar att man är heterosexuell. --- så där tycker jag att det är mycket mer öppet bland lärarna än det har varit bland lärarna när jag varit yngre på gymnasiet. --- Jag tycker att det är mer, mer utbildat folk och sådär.* Många informanter lyfter fram det faktum att människor på Campus, så väl studenter som lärare, har kunskap och är mer öppna i relation till det övriga samhället.

En del informanter uppmärksammar också att det finns vissa sammanhang på Campus där det talas mer om sexualitet, och att dessa arenor har öppnat upp för deras handlingsutrymme. En informant berättar: *Vågat vara öppen här, jag har vågat känna efter här, vågat gå med i forumen där andra som jag finns.* Det finns också en föreställning hos många informanter om att den yngre generationen som bor på Campus skulle vara mer öppna vad det gäller sexualitet än äldre generationer.

Hinder och möjligheter kring sexuella handlingar och uttryck

Alla informanter talar om att Campus generellt är relativt öppet vad det gäller sexuella handlingar. Folk flirtar varje dag, menar vissa. *Hur långt man går, eller om man vågar ta kontakt med personen är en annan grej, men jag tror att det är väldigt många blickar och leenden som utbyts här varje dag. // Jo det är okej... alltså, så länge det inte ser eeh...vad ska man säga, slampigt ut eller, alltså lite väl för mycket liksom, så är det väl helt okej.* Informanterna menar att det finns gränser för vad man gör offentligt, särskilt i vissa sammanhang. Att det handlar om respekt inför andra. *Var går gränsen? Man skulle kanske fundera lite om det hade stått ett par som var helt galna mitt ute utanför huvudbyggnaden. Då kanske man bara: "vad är det om?".* Överlag tycker informanterna att det är upp till var och

en hur man vill ha sex. Däremot poängterar en del att vissa saker inte passar just dem, men att det är okej att andra har fetischer och dylikt. Ett par informanter menar att det finns en nyfikenhet kring de sexuella handlingar som inte upplevs som de vanligaste, men att samtalen oftast förs i ”tredje person” när det diskuteras saker som inte faller inom normen.

Informanterna upplever att det talas om sexualitet på Campus. Många känner sig bekväma i att tala sakligt om sex, men talar personligt, - antingen uteslutande eller främst, - med vänner eller eventuell partner. Samtalen rör framför allt huruvida man har sex, har haft sex, om man precis haft sex eller huruvida man vill eller längtar efter sex, en relation eller ett ragg. Mer sällan talar informanterna med sina vänner specifikt hur de har sex, men dessa samtal kan också förekomma om man vill utbyta kunskap och erfarenheter. Många av informanterna talar inte speciellt mycket om onani i sin vardag. *Det ämnet är lite mer privat än sex. Det är lite lustigt.*

Hinder och möjligheter i relation till kön och genus

En informant vittnar om att ens integritet ofta inte respekteras när man är ute på krogen som tjej. *Det är ändå ofta så att man blir tafsad på. Många killar antar att man är heterosexuell -- och [att man] tycker om att få den uppvakningen, som de ser det.* En informant tror inte att det sexuella handlingsutrymmet skiljer sig mellan killar och tjejer. Många vittnar om att det var mer inskränkningar härinom under gymnasiet och tidigare skolår. Många berättar att de själva hade mer fördomar och inte var så reflekterande då. Andra menar att det är en tydlig åtskillnad inom vissa områden för vad som är okej för könen vad det gäller sexualitet. Särskilt vad det gäller synen på kvinnor som objekt. Det tycks vara mer okej för en kille att glo på en tjej än vice versa, och att man efter kläder delar in tjejer i fack utifrån sexuella föreställningar medan man delar in killar i fack efter föreställningen om studier. *Det går ju inte att glo på samma sätt om man är kille eller tjej, man befinner sig på olika nivåer från början, liksom maktnivåer.*

Om arenor för sexuella handlingar

Informanterna talar om att det på vissa platser på Campus är mer accepterat med sexuella handlingar, än vad det är på andra ställen på Campus. I hemmet på Campus tycks vara den arena som alla informanter menar att det är accepterat att ha sex. Många upplever att det är mer okej att uttrycka och utföra sexuella handlingar på krogen, i jämförelse med i föreläsningssalarna. *Då är man ju där för föreläsning, då är man ju inte där för att roa sig. //*

Alltså det är mer offentligt ute. Då syns det mer. Men som sagt, det är nog mer okej, och mera accepterat i och med att jag tror att mycket alkoholen spelar in där. En del informanter upplever att det flirtas överallt på Campus, men att det är mer vanligt på krogen än i lunchrestaurangen. Intervjuaren: "Finns det några speciella arenor som folk flirtar på?" *Ja, det är mycket på krogen framförallt. Några informanter märker inte av flirtandet i korridorerna men kan tänka sig att det förekommer. Jag vet inte, men det förekommer säkert, det är väl mer subtilt liksom. Huruvida det är okej att kyssas eller tafsas offentligt på Campus svarar en informant så här: Jag skulle nog säga att det är rätt okej ute på campus, kanske mindre inne i universitetet och sådär. Lite beroende på hur diskret man är, men det är klart att om man ligger ner och hånglar inne i universitetet så kommer ju folk att stirra på dig. Eller så, kanske inte tycker att det är riktigt lämpligt. Men om på somrarna kanske ute i gräset eller sådär så är det inte att folk bryr sig så mycket.*

Den plastiska sexualiteten

Informanterna vittnar om att det är vanligt med one night stands och kk-förhållanden på Campus. Många informanter hävdar att det är lätt att få sex på Campus. Vissa menar att det är lättare här än i övriga samhället. *Jag är inte ute så mycket, men jag får ändå intrycket av att det är mer accepterat att gå hem med nån här än det kan vara någon annanstans.* Informanterna berättar att många studenter går på krogen för jakt efter sex. *Folk letar efter sex, känns det som.* En informant berättar: *Ibland känner det som, när man är ute är man på jakt. --- Sen upplever jag ibland att det är nåt slags misslyckande att gå hem ensam. Eller att många har den inställningen.* Informanten påpekar att det inte är en tävlan emellan henne och hennes vänner, utan att det snarare är en tävlan med sig själv att hitta någon. Variabler som att folk är ute på studentpubarna och dricker mycket alkohol, och att det är många unga människor på Campus som för första gången bor hemifrån nämns som bidragande faktorer till att det är lätt att få ragg på Campus. *Det är väl lättare att ragga upp nån när man är lite påverkad på krogen, än att ragga upp nån när man är nykter i matsalen. // Många är ju askalas här, så jag tror många går hem och gökar. // Många informanter berättar också att det är okej att på Campus berätta om man har tanken att gå ut på krogen för att hitta någon att ha sex med. Vissa vänner som man har är väldigt öppna med det alltså: "Ikväll ska jag liksom hitta någon". Fördelarna är väl att man bor nära eller så. Det är enkelt att bara höra av sig och komma dit, och sen liksom. Nackdelen är väl att allting är så samlat här liksom. Om man har avslutat nåt, kontakt, eller om man bara har varit med en en gång liksom, så ska man*

stöta på den igen... Det är väldigt stor risk att man gör det liksom. Det kanske inte är så kul alltid.

En informant menar att man inte ska ta det så allvarligt om någon byter nummer med en ute på krogen på Campus. *Det är synd om de som är blåögda på Campus, och tro att man är den enda. Jag har ju hört om tävlingar som vissa killar har om vem som kan få flest tjejer, eller att man ska få en tjej varje gång man går ut. Man kanske inte ska ta allt så allvarligt.* Informanten menar att man bör gå in med inställningen om att seriösa förhållanden får vänta till efter Campustiden. Detta för att skydda sig själv ifrån att bli sårad.

Om familjeliv och fasta förhållanden

En informant säger att: *Campus är ju så halvslampigt som det kan va... // och när hon uppmanas att utveckla detta säger hon: Jag tror inte så många är... de har roligt, de pluggar, det här är några år av ens liv, många lever nog singellivet och träffar nog väldigt många olika sexuella partners under den tiden de pluggar här. Och det är ändå rätt accepterat också att man inte förväntar sig någonting, att det här kommer vara mannen i mitt liv utan att detta var ett hångel för kvällen eller ett one night stand.* Informanterna är överens om att det nog anses okej med alla slags relationer på Campus, men att familjebildningar med barn är ovanligt då Campus inte upplevs som den lämpligaste platen för dessa relationer. Det märks i informanternas berättelser ett särskiljande från Campusliv och familjeliv. *Här är det inte riktigt lika mycket barnsnack. --- Antingen väljer man om man vill plugga, eller så väljer man barnfamilj. --- Jag och en kompis alltså, man vill träffa rätt person. Man ska ha jobb, stadig ekonomi och bostad innan.* Tiden på Campus är som en särskild del av livet beskriver flertalet informanter både i ett subjektivt och utifrån ett objektiva perspektiv. Många berättar att de någon gång vill ha barn och skaffa familj men inte under Campustiden.

En informant beskriver att många av hennes singelkompisar är intresserade av att ha en relation. *Många av mina vänner är singlar. --- Väldigt många är ju intresserade av att ha en relation med någon. Den här jakten på tvåsamhet, det är helt sjukt.* Samtidigt framhåller många informanter att det nog är roligare att vara singel under Campustiden. Att det ger fler möjligheter. Även informanter som ingår i relationer kan relatera till det här, om inte personligt så i upplevelser via andra. *Jag tror att det är roligare att bo här om man är singel. Är man inte singel så önskar man nog att man var det. // Campus är singlarnas mekka.* Det går enligt informanter att ha seriösa förhållanden på Campus men föreställningen är att

parterna måste vara just säkra på varandra. Campus frestar med krogliv och sex och nya spännande människor. *Om man ska ha ett bra, alltså sånt "studentliv", då känns det som då är det ju föreningar eller, ja, som man ska lägga ner tid på, förutom att gå på studentpubarna då förstås. Och sen handlar det ju också om det här alltså om man kommer som student och får prova på det här med att leva ut och, alltså få göra precis vad man vill och ha sex med vem man vill. Det är klart det går ju inte om man har en sån relation där inte det är tillåtet.*

Om otrohet

På tal om otrohet menar de flesta informanter att synen på otrohet på Campus är likadan som synen i övriga samhället. Det vill säga att det är ett brutet löfte och ett svek. Däremot menar informanterna att vad som är otrohet skiljer sig mellan individer och deras relationer. En del berättar att de diskuterar det här med vänner och att de också kan kommunicera med sina partners om det här. En informant berättar att hennes homosexuella vänner inte brukar tillskriva otrohet samma innehåll som den vedertagna synen på otrohet, utan att dessa vänner för en aktiv dialog partner emellan. Informanten har en föreställning om att dessa vänner redan har varit tvungna att ifrågasätta normer så som heteronormen. *Jag kan uppleva ibland att bland mina homosexuella vänner att det kan vara mer okej, att de diskuterar mer inom sitt förhållande vad som är okej. Det är inte självklart att det är bara vi två, utan de kan kanske kan vara mer öppna för andra sätt, till exempel att det kan vara okej att de har sex med någon mer eller att de kanske har ett öppet förhållande eller... De ser lite utanför de här ramarna. -- - Och då ska jag inte säga att mina homosexuella [vänner] inte tycker det är ett svek att vara otrogen, för att det är det ju också. Det är bara att de kanske inte ser otrohet på samma sätt som [mina heterosexuella vänner]... Intervjuaren: "Varför tror du att det är så?" Min teori är väl att de genom att de redan har ifrågasatt mycket av sexuella normer att de kan ifrågasätta varför måste det vara så här och vad är det för nytta och lite sådär, tror jag. Intervjuaren: "De reflekterar kring...?" Ja man reflekterar kanske mer över det och inte bara tar det som givet att när man är ihop så ska man bara ha sex med varandra. Jag tror de kanske ser lite utanför det.*

Om dejting

Flera informanter talar om att dejtingen på Campus kan skilja sig från det övriga samhället. På Campus är man hemma hos varandra i och med att det är så nära och för att man känner sig trygg. Studentbudgeten bidrar också till att restaurangbesök inte är lika vanligt vid dejter utan att man kanske i stället är hemma hos någon och lagar mat. *Budget-dejten.* En informant

menar att det kan vara svårt att få grepp om huruvida det handlar om kk-relationer eller dejting i vissa situationer. *Det kan vara svårt att veta vad killen är intresserad av, ifall han bara är ute efter ett kk-förhållande eller ifall han bara: "men nu är vänner".*

Om att vara sexuellt inaktiv

I vissa sammanhang kan man som sexuellt inaktiv känna sig exkluderad på Campus. *Ibland kan göra att man känner sig lite exkluderad på campus på så vis att folk kanske pratar mycket om sex, och sen så skulle de ha sex och sex, och så tänker man "ja det kan inte jag, varför inte, typ"? Men jag tror aldrig att nån skulle reflektera över att nån kanske inte skulle kunna ha sex.* Intervjuaren: "Fast man vill?" *Ja precis... Men det kanske inte är specifikt för campus så, men om det är mycket snack på campus kring sådant så kan man ju känna sig lite exkluderad.* Informanterna berättar att det nog förutsätts att man är sexuellt aktiv men att det skulle vara okej att inte vara det. Det kanske skulle komma ett ifrågasättande men absolut respekteras menar de.

6. Analys

Nedan följer en analys av resultatet som vi genom ett hermeneutiskt analysförfarande har tolkat. Tidigare forskning samt de teoretiska perspektiv som vi tidigare redovisat för, hjälper oss att förstå vår empiri, och vice versa. Det upplevda sexuella handlingsutrymmet på Campus lyfts fram med exemplifieringar och fördjupningar av dess hinder och möjligheter.

Våra informanter beskriver att sexualiteten är något som berör alla och att det är ett ämne som det talas flitigt om på Campus. Foucault¹¹⁹ talar om sanningssökandet i sexualiteten; att talet om sexualitet har blötts och stötts. Flertalet informanter menar att det är viktigt att tala om sexualitet ur ett kunskapsperspektiv och utifrån värdegrunder. Följande kopplar vi till att normer florerar i en viss kultur och berör de människor som lever där, och om dessa inte problematiseras så upprätthålls de i en förgivet tagande vardagsverklighet.¹²⁰

Forsberg¹²¹ skriver i sin avhandling att det saknas tal om lust och åtrå i hennes informanternas (tjejer) berättelser kring sex. Våra informanter beskriver däremot att de har sex bland annat just av kåthet och lust. Vissa informanter beskriver också hur viktigt det är att bli bekräftade som sexuellt subjekt, vilket vi kopplar till Butlers¹²² och Foucaults¹²³ resonemang om vikten av att erkännas som subjekt för att erkännas som människor. Många av informanterna beskriver att de gärna har sex med den de är kära i. Denna kärleksideologi är genomgående i tidigare forskning om ungdom och sexualitet¹²⁴. Samtidigt ser vi liksom tidigare forskning att den är på väg att upplösas. I vår empiri framkommer från samtliga informanter att man kan ha sex utan kärlek. Detta styrks också i beskrivningen av de tillfälliga kontakter, så som kkk-förhållanden och one night stands som informanterna beskriver är vanligt förekommande på Campus. Då informanterna berättar om att de kan ha sex för tillfredställelsen av att se partnern njuta kan vi förstå detta som ett tecken på den rena relationen. Denna relation ska vara jämställd och ömsesidig och den förhandlas¹²⁵. En informant beskriver just att sexet är spännande i vad det ger och vad man ger och vad man får, vilket tyder på en sexuell och känslomässig jämställdhet parterna emellan.

¹¹⁹ Foucault, (1976, 1984).

¹²⁰ Berger och Luckmann, (1966).

¹²¹ Forsberg, (2005).

¹²² Butler, (2006).

¹²³ Foucault, (1982).

¹²⁴ Forsberg, (2005).

¹²⁵ Giddens, (1992).

Informanterna talar om att Campus är en egen kultur vari särskilda normer och regler existerar. Campus tycks inte särkopplad samhället men ses som en egen liten del av verkligheten.¹²⁶ Genom det här förstår vi att studenterna här lever i en kontext vari ett särskilt sexuellt handlingsutrymme existerar. Berger och Luckmann¹²⁷ skriver om den förgivet tagna vardagsverkligheten och hur normer införlivas och blir till sanningar. Flera informanter beskriver att Campus är som en bubbla och att de känner sig trygga på Campus; att de förhåller sig på ett sätt här som de inte skulle göra i andra sammanhang. Verkligheten på Campus blir den dominerande verkligheten¹²⁸ som kan invagga en falsk trygghet i tron om att alla studenter är lika (ofarliga) och att Campus är särskild övriga världen. Två informanter reflekterar dock över att utanför Campusområdet ”så går individen från den ena verkligheten till den andra” och den okända killen kan upplevas farlig.

Att bo på Campus tycks särskilja sig från att bo utanför området. Det krävs en högre acceptans hos invånarna gentemot högljuda grannar som festar och har sex. Utifrån detta ser vi hur handlingsmöjligheterna ur ett interpersonellt perspektiv¹²⁹ ökar på Campus vad det gäller högljutt sex; samtidigt som samma mynt på andra sidan genererar en begränsning. Du bör inte protestera i dessa sammanhang. Informanter talar om att det finns vissa specifika arenor på Campus där sexualitet uttrycks. Det tycks vara en skillnad mellan att studera på Campus och att bo på Campus. Informanter menar att på föreläsningar är man där för att studera, inte för att roa sig. Egna normer och regler existerar för boende på Campus. Det förväntas ett visst förhållningssätt, vilket kan antas generera vissa handlingar. Tidigare forskning som behandlar Campus vid Växjö universitet menar att studenter som inte bor på Campus heller inte anammar Campuskulturen – alkoholkulturen - lika mycket som de som bor på området¹³⁰. Detta kan ge ytterligare tyngd till att Campus har sin egen kultur som genererar ett visst specifikt handlingsutrymme.

Många av informanterna lyfter fram kommunikationen som en viktig del i det sexuella handlingsutrymmet. Informanterna menar att vad som helst inom sex är okej så länge alla parter är med på det. Detta kan härledas till den demokratisering av privatlivet som just nu

¹²⁶ Berger och Luckmann, (1966).

¹²⁷ Berger och Luckmann, (1966).

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Israel, (1990).

¹³⁰ Bryggare, Ekstrand och Strömberg, (2006).

sker i vårt samhälle¹³¹. Autonomiprincipen som kräver fria och jämlika förhållanden innebär att någons möjlighet aldrig får inskränka på någon annans rättighet¹³². Följande lyfter också informanterna fram genom att säga att sexuella handlingar aldrig får kränka andra.

Genomgående menar informanterna att de tror att det finns ett förgivet tagande om deras sexuella identitet. Vissa informanter nämner heteronormen och att den här många gånger florerar i föreläsningssalar. Samtidigt lyfter informanter fram att föreläsare har ett mer inkluderande språk än vad deras tidigare lärare har haft. En informant menar att hon har fått positiv respons när hon har uppmärksammat föreläsare på deras exkluderande språk. Via Berger och Luckmanns¹³³ teorier kring att den egna verkligheten blir förgivet tagen och att förändring inte kan ske förrän diskursen uppmärksammas, så menar vi att det här kan tolkas som om att föreläsarna vill vara inkluderande men att de omedvetet via den rådande heteronormen exkluderar. Först när någon påvisar diskursen för dem, ser de strukturen i den.

Många informanter lyfter fram att de tror att det är mer öppet på Campus, i relation till övriga samhället, för att det här finns utbildat folk som är mer öppna och medvetna, och har tänkt till två gånger kring sexuell identitet exempelvis. Foucault¹³⁴ beskriver just att makt i form av kunskap och kompetens är motsatsen till maktstrukturer som diskriminerar. Möjligen påvisar det här exemplet att just kunskap är viktig för att undvika diskriminering utifrån ett förgivet tagande. När ett förgivet tagande sker, exempelvis i föreläsningssalarna, verkar detta också kunna omvärderas då någon annan lyfter fram en alternativ verklighet. De flesta informanter menar också att de tror att studenterna vid Växjö universitet tar förgivet att andra är heterosexuella, men att de tror att flera sexuella identiteter respekteras bara dessa syns mer. Redovisad tidigare forskning¹³⁵ visar att en stor attitydförändring gentemot samkönad sexualitet har ägt rum de senaste decennierna. Det finns en utbredd och vida större acceptans gentemot samkönad sexualitet, särskilt i gruppen kvinnor, vilket även vårt empiriska material säger oss. Flertalet informanter är mycket accepterande inför samkönad sexualitet. De tillhör även gruppen unga vuxna, och genom tidigare forskning får vi förståelsen att just äldre ungdomar i större utsträckning har ett accepterande förhållningssätt än yngre. Trenden kan tyda på en upplösning av heteronormen (inom den redan försvagade kärleksideologin) och

¹³¹ Giddens, (1992).

¹³² Ibid.

¹³³ Berger och Luckmann, (1966).

¹³⁴ Foucault, (1982).

¹³⁵ Forsberg, (2005).

detta tycker vi oss också finna spår av i vårt material. Informanterna reflekterar mycket kring heteronormen och vittnar själva om att de eller andra bryter mot den. Funderingar till olika attityder kring ämnet mellan generationer lyfts också fram, men oftare i termer av att den yngre generation som befolkar Campus är mer tillåtande och öppen än äldre generationer.

Med forskningen från Lunds universitet¹³⁶ lär vi oss att föreläsare har varit exkluderande i sitt språk när det gäller sexuell identitet, och att detta har kommit studenterna att känna sig osynliga. Hela universitetsområdet har karaktäriserats av en märklig känsla att inte finnas, uppger studenterna i denna studie. I våra intervjuer berättar studenterna om hur föreläsningar ibland kan vara inkluderande, men att det många gånger finns ett väldigt heteronormativt språk. Detta är något som vi, liksom Nielsen¹³⁷ anser kränker individer när det gäller *lagen om likabehandling av studenter i högskolan*¹³⁸. Liksom nämnda tidigare forskning upplever vissa av våra informanter att det finns arenor inom universitetet som ger möjlighet att våga vara öppen med sin sexuella identitet och att slippa ifrågasättanden eller förgivet tagna heteronorma diskurser. Men dessa arenor utgörs av liknande forum som det som refereras till av Nielsen; forum där sexuella rättigheter redan är uppmärksammade. Medvetenhet synes således öka det sexuella handlingsutrymmet. Campus verkar enligt våra informanter vara en arena som öppnar vägar till dessa medvetna forum. På Campus, uppger några informanter, har man vågat börja känna efter. Detta uttrycker en informant som att hon, sedan hon kommit till Campus, vågat gå med i forumen ”där andra som hon finns”, något hon tidigare inte känt att hon har haft möjlighet till. När ord som ”såna som jag” används i detta sammanhang tolkar vi det som att informanten upplever ett utanförskap på andra arenor. Nielsen¹³⁹ skriver i sin rapport att studentpubarna i Lund verkade vara skapta exklusivt av heterosexuella och för heterosexuella handlingar. Med hjälp av Butler¹⁴⁰ kan vi förstå det här utanförskapet som ett uttryck av att en förnedring av en sexuell identitet har skett, som genererar att individen upplever sig själv som den ”andre”; ”såna som jag”; - något annat än normen. Butler menar att detta är att förpassas till det omänskliga och det faller heller inte väl i linje med de mänskliga rättigheterna inom sexualitet som RFSU och WHO¹⁴¹ talar om. Butler skriver att lagar som särskiljer sexualitet skapar ett ojämlikt samhälle. Här kan dock likabehandlingslagen och de mänskliga rättigheterna anses vara lagar som ämnar inkludera,

¹³⁶ Nielsen, (2004).

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ www.riksdagen.se, (2009-09-01).

¹³⁹ Nielsen, (2004).

¹⁴⁰ Butler, (2006).

¹⁴¹ RFSU (2008); www.who.int (2009-08-26).

och öppna upp det sexuella handlingsutrymmet. Problemet här är dock, med Giddens¹⁴² ord, att institutionaliserade rättigheter måste vara faktiska, inte bara formella. Vi tolkar dessa ord i detta fall som att exempelvis likabehandlingslagen finns och skall följas, men att Växjö (och Lunds) universitet idag tycks misslyckas med detta, utifrån tanken om exkluderandet i föreläsningssalarna.

På Lunds universitet väljer studenter som känner sig exkluderade aktivt bort arenor som studentpubar¹⁴³, och våra informanter bekräftar att många studenter på utställena på Campus tar heterosexualitet för given. En informant lyfter fram hur killar på studentpubarna ofta tafsar i en tro om att hon är heterosexuell och att de förutsätter att hon uppskattar deras sexuella inviter. Här syns heteronormen¹⁴⁴ återigen tydligt. Även det faktum att killar i historien anses ska vara den aktiva, och att kvinnan är ett objekt blir tydligt här. Vilket Wennstam lyfter fram som sexualitet ur ett maktperspektiv¹⁴⁵. Genusordningen¹⁴⁶ blir också tydlig i det här sammanhanget. Sex och kön sammankopplas¹⁴⁷ här i en tydlig maktstruktur som framförallt diskriminerar det kvinnliga könet. Här finner vi ytterligare ett exempel på hur de förgivet tagna normerna diskriminerar.

Återigen ser vi hur olika maktstrukturer på ett intersektionalistiskt vis¹⁴⁸ interagerar när några av våra informanter säger att de tror att det är mer acceptabelt med kvinnlig samkönad sexualitet än manlig. En informant framhåller hur hennes vänner är noga med att påpeka att de inte är bögar men att de uppskattar när två tjejer hånglar. Mannen ses fortfarande som norm i vårt samhälle¹⁴⁹ och historien vittnar om att mannen ska vara den aktiva¹⁵⁰. Vi tolkar det här som att maktstrukturer hotas, särskilt genusordningen, då två män utövar sexuella handlingar. I det här förhållandet finns det ingen passiv kvinna. Tydlig åtskillnad mellan de två könen blir svårare att upprätthålla. Foucault¹⁵¹ menar att maktstrukturer har gemensamt att någon part alltid vinner på förhållandet och ifrågasätter inte strukturen då den ger vederbörande en förtjänst. Vi tolkar det som att till följd av att heteronormen ruckas skapas

¹⁴² Giddens, (1992).

¹⁴³ Nielsen, (2004).

¹⁴⁴ Ambjörnsson, (2006).

¹⁴⁵ Wennstam, (2002, 2004).

¹⁴⁶ Hirdmann, (2001).

¹⁴⁷ Intersektionalitetsbegreppet, Lykke, (2003, 2005).

¹⁴⁸ Lykke, (2003, 2005).

¹⁴⁹ Hirdmann, (2001).

¹⁵⁰ Foucault, (1976, 1984).

¹⁵¹ Foucault, (1982).

förvirring och osäkerhet framförallt hos de personer som tidigare har vunnit på maktstrukturens existens. I det här fallet ifrågasätter informantens manliga vänner giltigheten i manlig samkönad sexualitet. Återigen kan vi se hur diskursen måste blottläggas för att få till stånd en förändring av attityder som kan öppna upp det sexuella handlingsutrymmet. Informanterna ger fler exempel på skillnad i kvinnors och mäns handlingsutrymme på Campus. En informant berättar att killar utifrån kläder delas in i fack av studieområde, medan kvinnor värderas som sexuella objekt utifrån sina kläder. Genusordningens existens gör sig igen tydlig.

Genomgående berättar informanterna att Campus ger möjligheter till tillfälliga sexuella kontakter. En del informanter tror att det är lättare att ragga upp någon på en av krogarna på Campus för att få sex, än vad det är i övriga samhället. Kulturen på Campus med studentpubar och alkohol lyfter flertalet informanter fram som arena för mötet av sexuella kontakter. Flera informanter lyfter fram den inställningen om att Campuslivet är en del av livet där man förväntas att leva ut, och häri inkluderas tillfälliga sexuella kontakter. Ett exempel på Campuslivet som en särskild/särskild tid, är också att studietiden är en tid och att ett eventuellt familjeliv kommer först herefter. Flera informanter talar om att de vill ha familj senare i livet, men inte under sin Campustid. Många informanter menar att det är roligare att vara singel under Campustiden; för att det är, som en informant uttrycker, singlarnas mekka. Människans liv är strukturerat rumsligt och tidsmässigt, och kopplat till en viss historicitet, enligt Berger och Luckmann¹⁵². Dessa faktorer bidrar till individens handlingsmönster¹⁵³. Informanternas beskrivningar om de sexuella uttryck som existerar på Campus tolkar vi som om att individerna är medvetna om att livet är ändligt, och därmed handlar därefter. I förlängningen kan vi också häri tolka att det finns en reflexivitet kring den egna existensen. Med tanke på tidigare diskussion om att sexualitet både är identitetsskapande och att den kan ge njutning så blir den en del av just studenternas uttryck i interaktion med andra människor.

I vårt samtida senmoderna samhälle genomgår vi övergripande sociala förändringar, hävdar Giddens¹⁵⁴. I vårt material syns mycket av det som karaktäriserar ett högreflexivt samhälle. Kärleksideologin utmanas men verkar ändå omskapas och reproduceras. På Campusarenan är, som en av informanterna uttrycker det, jakten på tvåsamhet helt sjuk. Samtidigt håller

¹⁵² Berger och Luckmann, (1966).

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Giddens, (1992).

samtliga informanter det för sant att vill man ha tillfälliga sexuella kontakter utan några långtgående krav, är just Campus det rätta stället att befinna sig på. Detta sker i linje med vad Giddens säger och även med det som tidigare forskning på området framhåller¹⁵⁵, till följd av eller kanske som orsak av, ett komplext samtida samhälle. Här är verkligheten och framtiden oförutsägbar, fast valbar. Valen tycks oändliga till antalet, särskilt för unga människor, och krav om att förverkliga sig själva såväl som att ”leva”, till fullo, bärs av samtliga människor – men kanske främst av unga som bäst håller på att forma sin framtid och sin identitet. Denna valbarhet kan i linje med Giddens tankar leda till komplexitet hos individen. På Campus, berättar informanterna, kan man leva ut. Informanternas tal om Campus många möjligheter till tillfälliga sexuella kontakter - såsom one night stands och kk’s, och att dejten kan finnas bara ett grannhus bort – leder till osäkerhet i vad dessa kontakter kan tänkas betyda och leda till. Handlar det enbart om sex; är jag blåögd om jag förväntar mig mer? Förväntas det mer än enbart sex av mig; är sex en automatisk förpliktelse för att etablera en kontakt? Måste man välja? Det högreflexiva samhället kräver sina reflexiva individer där deras jagprojekt finns, öppet för påverkan.

De på Campus, enligt informanterna, vanligt förekommande sexuella kontakterna utan nödvändig koppling till kärlek eller fortplantning, ligger i linje med den forskning som Forsberg¹⁵⁶ sammanfattar i sammanhanget. Detta ger styrka till den plastiska sexualitetens inträde i vårt samhälle och kärleksideologins upplösande. Giddens begrepp den rena relationen¹⁵⁷ som upprättas för sin egen skull och enbart bibehålles så länge partnern anser den vara givande, kan i vårt material styrkas av att informanterna vittnar om att olika former av relationer – oavsett om det handlar om fasta eller tillfälliga, - där kommunikation är av vikt, är vanligt förekommande. Detta förhandlande är utmärkande för den rena relationen och generellt för demokratiseringen av privatlivet. I vårt material finner vi även att det reflexiva jagprojektet¹⁵⁸ är i full gång. Dels genom att informanterna själva visar ett reflexivt förhållningssätt till frågor och normer kring sexualitet och identitet. Detta ger sig till exempel i uttryck genom att en av våra informanter reflekterar över att hennes upplevda uppmärksamhet ifrån omgivningen då hon utövar en samkönad sexuell handling, kan bero på hennes egen fördom om att just så ska ske. Dels genom att en informant ger exempel på hur hennes vänner, genom att redan ha ifrågasatt den heteronormativa ordningen genom sin

¹⁵⁵ Forsberg, (2005)

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Giddens, (1992).

¹⁵⁸ Ibid.

homosexuella identitet, också i högre grad än andra tycks reflektera över andra normer, såsom exempelvis monogami¹⁵⁹. Återigen ser vi hur blottläggandet av en diskurs leder till ifrågasättandet av rådande normer, och öppnar vägen till den reflexiva jag-identitet som i föreningen med den plastiska sexualiteten leder till sexuell frigörelse¹⁶⁰. Med vår begreppsapparat synes en sexuell frigörelse innebära ett inkluderande sexuellt handlingsutrymme.

¹⁵⁹ Giddens, (1992), Berger och Luckmann, (1966).

¹⁶⁰ Giddens, (1992).

7. Slutdiskussion

Nedan följer vår reflektion kring uppsatsens ämne – det sexuella (för)handlingsutrymmet.

Campus, en egen sfär som speglar sig mot att det alltid finns något annat utanför. Inte särskilt från världen, men en liten del av världen.

Vi menar att det går att tala om ett sexuellt handlingsutrymme på Campus. I alla fall ett upplevt sådant. Campus öppnar upp för interaktion människor emellan och studentlivet tycks till och med många gånger bidra, i alla fall för våra informanter, till en gemenskap.

För den som vill utöva sexuell aktivitet tycks Campus vid första anblicken vara paradiset. Upplösningen av det romantiska kärlekskomplexet och införlivandet av den plastiska sexualiteten tycks särskilt vara i utveckling här. Den här tendensen tycks kanske ske extra snabbt på Campus. Samtidigt finns det alltid två sidor av myntet. Campus kan krasst beskrivas som de heterosexuella singlarnas mekka. Campus har sina egna sociala regler och normer, men heteronormen genomsyrar dess flärd. Och konstigt vore annars, med tanke på att Campus är en del av det övriga samhället där diskriminerande maktstrukturer råder. Samtidigt, med informanternas berättelser i åtanke, ser vi positivt på utvecklingen av det sexuella handlingsutrymmet på Campus. Det tycks föras en dialog individer, grupper, studenter, föreläsare emellan. Många informanter vittnar också om en reflexivitet via sina tankar i de berättelser som de har delgivit. Det här gläder oss.

Det viktiga är att ifrågasättandet av maktstrukturerna upprätthålls. Campus verkar ändå ge rum för grupper som ger utrymme för ett alternativ till heteronormen. Förhoppningsvis så kan snart genusordningen och heteronormen gå i graven. Det är en utopi. Någon måste, för att nå dit, ta det yttersta ansvaret att lyfta fram diskursen. Kampen kan fortsätta på individnivå, men än mer styrka kan ges om någon med särskild makt ifrågasätter maktordningen. Den som är mest privilegierad av ordningen, besitter störst makt. Föreläsarna tycks många gånger vara omedvetna om sitt exkluderande. Kunskap är motsatsen till makt som Foucault¹⁶¹ skriver. Det måste ges utbildning, tid och utrymme för diskussion kring dessa frågor. Vi måste fortsätta att tala om sexualiteten och dess handlingsutrymme, inte bara som punktinsatser med en extra

¹⁶¹ Foucault, (1982).

föreläsning om heteronormen. Föreställningen om allas lika fri- och rättigheter samt skyldigheter inom sexualiteten måste införlivas. Det görs dels genom ett blottläggande av diskursen. Vi hoppas att vi med den här uppsatsen kan påvisa vilka hinder samt möjligheter för sexuellt handlingsutrymme som det upplevs finnas på Campus vid Växjö universitet; För att hålla diskussionen levande, diskursen blottad och slutligen en möjlighet till förändring.

Omsider vill vi uppmuntra alla er som kämpar för att synas, - för att erkännas, - att fortsätta. Normer är föränderliga och världen, med Campus inkluderad, skall vara fri i alla aspekter, för alla människor. Håll flaggan högt; till slut så uppmärksammas den.

/ Frida och Theres

8. Källförteckning

Litteratur:

Ambjörnsson, Fanny (2006): *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur

Angelöw, Bosse / Jonsson, Thom (1990, 2:a upplagan 2000): *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur

Berger, Peter, L. / Luckmann, Thomas (1966, 2:a upplagan 1998): *Kunskapssociologi – Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Butler, Judith (2006): *Genus ogjort – Kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts

Forsberg, Margareta (2000): *Ungdomar och sexualitet: en kunskapsöversikt år 2000*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut 2000:15

Forsberg, Margareta (2005): *Ungdomar och sexualitet: en kunskapsöversikt år 2005*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut 2006:18

Forsberg, Margareta (2005): *Brunetter och blondiner - Om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige*. Lund: Studentlitteratur

Foucault, Michel (1976, upplaga 2002): *Sexualitetens historia 1 – Viljan att veta*. Göteborg: Diadlos AB

Foucault, Michel (1984, upplaga 2002): *Sexualitetens historia 2 – Njutningarnas bruk*. Göteborg: Diadlos AB

Giddens, Anthony (1992, 2:a oförändrade svenska upplagan 2001): *Intimitetens omvandling. Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Falun: ScandBook AB

Hirdman, Yvonne (2001, upplaga 2003): *Genus – om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber

Israel, Joachim (1990): *Har vi behov?* s. 51-68 i Aronsson, Gunnar/ Berglind, Hans (red.) (1990): *Handling och handlingsutrymme*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar (1997, upplaga 1:16): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lalander, Philip / Johansson, Thomas (2007): *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Sam (2005): *Kvalitativ metod – en introduktion* i Larsson, Sam / Lilja, John / Mannheimer, Katarina (2005 upplaga 1:5): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Lundahl, Pia (2005): *Den blockerade sexualiteten*, i Kulick, Don (Red.) (2005): *Queersverige*. Stockholm: Natur och Kultur

Nordberg, Marie (2007): *En "riktig" man gör karriär. Diskursbrott, ambivalenser och mäns längtan* i Holter, Øystein Gullvåg (Red.) (2007): *Män i rörelse – Jämställdhet, förändring och social innovation i Norden*. Hedemora/Möklinta:Gidlunds förlag.

Wennstam, Katarina (2002): *Flickan och skulden - En bok om samhällets syn på våldtäkt*. Stockholm: Bonnier

Wennstam, Katarina (2004): *En riktig våldtäktsman – En bok om samhällets syn på våldtäkt*. Stockholm: Bonnier

Artiklar, rapporter och uppsatser:

Ernstsson, Frida / Fredin, Jessika (2008): *Aspekter i relationen mellan personal och klient*. B-uppsats, Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete

Bryggare, Anne / Ekstrand, Emma / Strömberg, Camilla (2006): *Campus – en dimmig verklighet*. C-uppsats, Växjö universitet, Institutionen för samhällsvetenskap.
<http://vxu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:207092>

Folkesson, Per / Nordberg, Marie / Smirthwaite, Goldina (Red.) (2000): *Hegemoni och mansforskning - Rapport från nordiska workshopen i Karlstad den 19-21 mars 1999*. Karlstad

Foucault, Michel (1982): *The Subject and Power*, i *Critical Inquiry* 1982: 8, No:4

Lykke, Nina, (2003): *Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskning* i Kvinnovetenskaplig tidsskrift 2003:1

Lykke, Nina, (2005): *Nya perspektiv på intersektionalitet – problem och möjligheter* i Kvinnovetenskaplig tidsskrift 2005:2-3

Nielsen, Mika (2004): *Rapport från en intervjustudie med homo- och bisexuella kvinnliga studenter*. Lunds universitet: Utvärderingsenheten rapport 2004:227
<http://www3.lu.se/evaluat/publ/RapportHoBiKvinnor.pdf>

Internet:

Google Scholar, www.scholar.google.se, (2009-07-01): Sökord: Sexuality; Sexualitet; Norms; Students; Campus
<http://scholar.google.se/>

Social Services Abstracts (CSA), www.ub.gu.se, (2009-07-15): Sökord (block): Sexuality; Norms; Students; Campus
<http://www.ub.gu.se/sok/db/search-db.xml?query=000004804&form=cat-db>

Lagen om likabehandling av studenter i högskolan, www.riksdagen.se, (2009-09-01):
<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2001:1286>

Nationalencyklopedin, NE, www.ne.se, (2009-09-07): Sökord: Sexualitet; Mänskliga rätt-, fri- och skyldigheter

Projekt Sex (P6), Växjö universitet, www.p6vaxjo.se, (2009-09-12):
<http://www.p6vaxjo.se/content.aspx?contentID=2>

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, www.vr.se, (2009-08-01):
<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>

Världshälsoorganisationens hemsida, www.who.int (2009-08-26):
http://www.who.int/reproductivehealth/topics/gender_rights/sexual_health/en/index.html

Växjö gaystudenter, www.vgvxu.blogspot.com, (2009-09-12):
<http://www.vgvxu.blogspot.com/>

Växjö universitets hemsida, www.vxu.se (2009-08-31): <http://www.vxu.se/visit/>

Övrigt:

Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU (2008): *Idéprogram RFSU*. Stockholm: RGB Grafisk produktion AB

Winnerbäck, Lars (1999): *Tanken som räknas* spår 10, Winnerbäck, Lars (1999): *Kom*. Förlag Madhouse

BILAGA 1

Första utskicket till studenter vid Växjö universitet:

Ämnesrad: ”Vill Du bli intervjuad och fungera som respondent till vår C-uppsats?”

”Hej!

Nu är det dags för oss, Theres Wiberg och Frida Ernstsson, att samla in vårt empiriska material till vår c-uppsats. Vi skulle vilja intervjua just Dig! Självklart så kommer uppgifterna att behandlas konfidentiellt. C-uppsatsens titel är inte spikad, men den kommer att representera: Studenters, - vid Växjö universitet, - upplevda sexuella handlingsutrymme, vilket innebär att uppsatsen behandlar normer kring sexualitet. Hur som, så kommer vi till Växjö Campus nu på X¹⁶² och tänkte samla in vårt empiriska material X till och med X den X. Om Du är intresserad av att ställa upp så maila till Theres, dvs svara på det här mailet, snarast och berätta under vilken dag samt tid som Du kan. Vi är flexibla både under morgon, dag och kväll. Intervjun beräknas ta drygt en timme.

Om Du vet om några vänner som också är intresserade av att ställa upp så är det hjärtligt välkommet. Kravet är att informanten skall plugga på Vxu, samt bo på Campus. Lämna Theres' mailadress till vännen och låt oss veta vem mer som vill ge oss empiriskt material.

Välkomna att ställa frågor via mail om något skulle vara oklart.

Mvh Theres Wiberg & Frida Ernstsson”

¹⁶² Då vi vill garantera informanternas anonymitet väljer vi att ta bort datum och plats för intervjuerna.

BILAGA 2

Andra utskicket, till de informanter som först responderade:

”Hej! Vad roligt att just Du vill bidra med empiriskt material till vår c-uppsats.

Härmed sänder vi ett förslag på intervjutid. Det vore kanon om tiden passar för Dig. Vi har försökt att i så stor utsträckning som möjligt ha Ditt önskemål i åtanke. Om tiden inte fungerar meddela följande via mail snarast. Intervjuschemat går från och med onsdag inte att ändra med anledning av att Du som respondent just ska få den tid som Du räknar med.

Dag och tid för just Dig: X

Vi träffas X

Skicka ett bekräftelsemail och Ditt godkännande av tiden.

Väl mött och tack på förhand!

Mvh Theres Wiberg & Frida Ernstsson”

De studenter som svarade senare, och var intresserade av att bli intervjuade, skickade vi ett andra mail till. Vi tackade för deras intresse, och berättade att kvoten var fylld.

BILAGA 3

Informerat samtycke

Hej!

Vi vill tacka Dig för att Du ställer upp på en intervju och därigenom gör vårt forskningsuppdrag möjligt!

Syftet med vår c-uppsats är att vi vill undersöka normer kring sexualitet på Campus vid Växjö universitet.

Under intervjun, som beräknas ta cirka en timme, kommer vi att använda oss av Fridas mobil för att dokumentera den information vi får. Vi tillämpar Vetenskapsrådets forskningsetiska principer vilket innebär att allt material kommer att avidentifieras för att bevara Din anonymitet. Materialet kommer med andra ord att behandlas konfidentiellt. Ljudupptagningen kommer vi att radera då vi har transkriberat och analyserat materialet.

Du deltar frivilligt och har därmed rätt att avbryta deltagandet om och när Du vill, utan att ange orsak. Vi förbehåller oss emellertid rätten att använda materialet och analysera det efter att vi har intervjuat Dig.

Om Du skulle vilja komma i kontakt med oss:

Frida Ernstsson
Theres Wiberg

Handledare Thom Jonsson vid Växjö universitet

Med vänliga hälsningar Theres och Frida

Jag samtycker till att delta i intervjun

Namn

Ort och datum

Det informerade samtycket inhämtades vid intervjutillfället.

BILAGA 4

Intervjuguide

Bakgrundsvariabler

- Hur länge har du bott på Campus?
- Vart kommer du ifrån?
- Ålder?
- Biologiskt kön?
 - Upplevd könsidentitet?
 - Hur tror du andra upplever din könsidentitet?
- Vilken utbildning läser du?
- Har du läst på något annat universitet?
- Har du någon utbildning inom området sexualitet?
- Civilstatus? Definiera.
- Boendeförhållande (lgh, sambo/särbo etc)
- Är du medlem i någon organisation som behandlar sexualitet; politiskt, socialt eller hälsomässigt ?
- Är du sexuellt aktiv?

Sexdefinition

- Definiera sex.
- Vad är sex för dig? Vad ”räknas”?
-

Sexuell identitet och sexuellt beteende – i relation till Campus

- Brukar du reflektera över din sexuella identitet?
- Vilka sexuella preferenser/ sexuell identitet (läggning) känner du att du har nu?
 - Har det ändrats?
 - Var det på grund av Campus?
 - Finns det acceptans kring din sexuella identitet? Är alla accepterade/inkluderade?
 - Känner du att du på Campus kan vara öppen med din sexuella identitet
 - Fördelar/nackdelar med sexuell identitet på Campus?
- Finns det föreställningar/fördomar/ ”förgivettagningar” om studenters sexuella identitet?
- Känner du att du på Campus kan vara öppen med ditt sexuella beteende?
- Finns det acceptans kring ditt sexuella beteende? Är alla accepterade/inkluderade?
- Finns det föreställningar/fördomar/ ”förgivettagningar” om studenters sexuella beteende?

- Vilken plats har sex/sexualitet i ditt liv?
- Är sex ett viktigt ämne?
- Är det något speciellt inom sexualitet som är viktigt för dig, vad?
- Tycker du att det är lätt/svårt att prata sex?
- Hur kommunicerar du i en sexuell situation?
- Är sexualitet ett ämne som du diskuterar med andra, vilka i så fall, hur ofta, i vilket sammanhang? Pratar man i enskilda samtal eller i gruppsituation?
- Om du har sex, hur kommer det sig att du har sex?
 - När har du sex?
 - Hur har du sex?
 - Var har du sex?
 - Har du sex bara på Campus? Hur kommer det sig?

- Upplever du att du kan ha sex på det sätt du vill? Hur kommer det sig?
 - Upplever du att du kan ha sex i den omfattning du önskar?
- Är det något som förhindrar/öppnar upp för dig att göra det du vill sexuellt?
- Finns det skillnader/likheter mellan kvinnors och mäns **handlingsutrymme**, det vill säga vad som är okej och inte okej att göra?

Nu kommer jag att fråga dig **huruvida sex hör ihop med olika saker**.

- Hör sex och.... ihop? I så fall: På vilket sätt? Behöver det vara så?
 - Sängen
 - Kvällar
 - Helger
 - Alkohol
 - Kondom
 - Krogen – Sivans? Stallet? (dvs pubarna på Campus)
 - Kärlek
 - Reproduktion/graviditet
 - Tvåsamhet

Sexualitet på Campus

- Vad är okej/inte okej inom sexualitet...
 - tycker du?
 - Hur är det på campus?
 - Hur är det i samhället överlag?
- Är sex ett samtalsämne på Campus?
- Finns det särskilda **arenor** där sex uttrycks på Campus?
 - Vart flirtar man?
 - Upplever du att folk flirtar i korridorerna, på krogen?
 - Hur gör man då?
 - Kan vem som helst ragga på Campus?
- Är det okej att klä sig hur man vill på Campus olika platser? Finns det dress-codes?
- Är det okej att kyssas, tafsa, hångla offentligt på Campus?
- Känner du någon som har haft sexuell kontakt offentligt på Campus?
- Har du någon gång hört dina grannar ha sex?
 - Är det okej att ha sex högljutt på Campus?
- Känner du någon som har köpt eller sålt sex på Campus?
- Brukar du aktivt söka sexuella kontakter?
 - Upplever du att andra gör det på Campus?
- Fördelar/nackdelar med sökandet av sexuella kontakter på Campus?
 - Om man går hem med någon (efter exempelvis krogen), finns det förväntningar då? Vilka?
 - Hur är det på Campus att ragga på någon av samma kön?
 - Är det okej att ha flera sexuella partners samtidigt? Parallellt? - På Campus.
- Kan du prata som du vill om sex på Campus?
- Är det okej att inte vara sexuellt aktiv på Campus?
- Är det okej att vara sexuellt aktiv på Campus?
- Har du varit på sex-party på Campus?
- Har du själv sexleksaker; används dessa i sexuell kontakt med andra?
- Vilka slags relationer är okej att ha på Campus?

- vad är accepterat resp. oaccepterat?
- Påverkas vardagen på Campus beroende på civilstånd?
- Påverkas civilståndet beroende på Campus' vardag?
- Hur skaffar man ett one night stand?
- Hur får man en knullkompis (kk) och hur kontaktar man en kk?
- Hur dejtar man på Campus?
- Har du träffat någon på Campus som du har blivit tillsammans med?
 - Hur träffades ni?
 - Hur fungerar ett förhållande på Campus?
 - Hur går snacket om otrohet på Campus?
- Hur upplever du **fördelar/nackdelar**:
 - Att vara i ett förhållande på Campus?
 - Att vara singel på Campus?
 - Att dejta på campus?
 - Att ha one night stands på Campus?
- Hade du några föreställningar innan du flyttade till Campus hur det skulle vara, gällande relationer/kontakter?
 - Har dessa infriats?
- Har din boendesituation (campus/lägenheten i sig) påverkat ditt sexliv?
- Har du utvecklats eller förändrats i din sexualitet/dina tankar om sexualitet under din tid på Campus?
 - Har det med Campus att göra tror du? Hur då?

Sexualitet och skydd/hälsa

- Har du haft könssjukdomar?
 - Kunde du kommunicera detta?
 - Visste du hur du skulle söka hjälp/testning?
 - Är det tabu eller okej att prata om STI på Campus?
- Hur går snacket kring kondomer på Campus?
- Brukar du ha kondomer till hands?
 - Har du fått några reaktioner på detta? Vilka?
- Vems/vilkas ansvar är det att ha kondom?
- Vet du vart du ska vända dig med frågor om preventivrådgivning som student på Campus? Hur har du fått reda på det?
- Använder du preventivmedel? Vilket/vilka?
- Brukar du reflektera över/ har du reflekterat över:
 - fördelar med att ha sex?
 - risker med att ha sex?
 - könssjukdomar (på Campus)
 - graviditet
 - preventivmedel
 - kondom

Egna reflexioner – något du vill tillägga? Saknar du något?

Tack för din medverkan!